

**การปรับเปลี่ยนแบบแผนการบริโภคของครอบครัว
ไทยและไทยเชื้อสายจีน**

นางสาวจิตรสุมน พฤติภิญโญ
นางสาวณรินดา พฤติภิญโญ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ
ประจำปีงบประมาณ 2537

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ที่ให้ทุนสนับสนุนโครงการวิจัยนี้ รวมทั้งขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิ์พงษ์ สำหรับความกรุณาที่อาจารย์ให้คำแนะนำบางประการต่อการเริ่มต้นทำวิจัยนี้

ฉัตรสุมน พกฉัตรปัญญา

ณรินดา พกฉัตรปัญญา

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การปรับเปลี่ยนแบบแผนการบริโภคของครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนใน กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของครอบครัวและการปรับเปลี่ยนแบบแผนการบริโภค การศึกษาคั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจากครอบครัวไทย 351 คน และครอบครัวไทยเชื้อสายจีน 193 คน ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะของครอบครัว เป็นครอบครัวไทยที่อยู่บ้านเดี่ยวร้อยละ 57 ขณะที่ครอบครัวไทยเชื้อสายจีนเป็นเด็กแกวร้อยละ 44 ครอบครัวไทยมีขนาด 3-4 คน ขณะที่ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน 5-6 คน มีพ่อบ้านเป็นหลักในการหาเลี้ยงทั้งครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย และมีสมาชิกภายในครอบครัวที่ประกอบอาชีพแล้วซึ่งมีหลากหลายอาชีพ รายได้รวมทุกคนและทุกแหล่งของครอบครัวไทยประมาณ 10,000-29,999 บาท ขณะที่ครอบครัวไทยเชื้อสายจีนประมาณ 30,000-59,999 บาท

ความคิดเห็นต่อสภาพทางการเงินของครอบครัวไทย คือร้อยละ 10 และ 5 ของกลุ่มตัวอย่างครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนตามลำดับที่เห็นว่าไม่พอใช้ แบบแผนการบริโภคของครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน ประมาณเกือบครึ่งของค่าใช้จ่ายหมดไปกับอาหาร หนึ่งในสี่หมดไปกับค่าเคสสถาน เกือบหนึ่งในสิบหมดไปกับค่าโดยสารพาหนะ ที่เหลือเป็นรายละเหี้ยมคปลิกย่อยของค่าใช้จ่าย เมื่อทำการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติแบบ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างในการจัดสรรค่าใช้จ่ายทั้งครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน

เมื่อนำผลการสำรวจสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปีพ.ศ. 2535 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ มาพิจารณาควบคู่กับการสำรวจครั้งนี้ พบว่า มีความแตกต่างที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเกิดจากการที่ทั้งครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนนั้นต้องปรับเปลี่ยนตามสถานะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง นั่นเอง โดยพิจารณาส่วนที่แตกต่างกันอย่างมากที่สุดคือ หมวดอาหาร ซึ่งจากการสำรวจดัชนีผู้บริโภคพบว่า ราคาสินค้าหมวดอาหารเพิ่มขึ้นมาก นอกจากนี้ ผู้ชายและผู้ผลิตใช้วิธีการลดปริมาณและหรือคุณภาพสินค้าลง ทำให้ต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายในส่วนนี้มากขึ้น และค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการบริโภคอุปโภค เช่น เงินบริจาค สลากกินแบ่ง ฯลฯ จำเป็นต้องตัดทอนลง ยิ่งไปกว่านั้น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร-เหล่าได้ลดลงในสัดส่วนที่มาก สำหรับประเด็นการออม ผลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนมีสัดส่วนการออมที่แตกต่างกัน

สารบัญ

บทที่	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	(1)
บทคัดย่อ	(2)
สารบัญ	(3)
สารบัญตาราง	(4)
บทนำ	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	3
นิยามศัพท์	4
2 กรอบแนวคิดการวิจัย	6
สังคมกรุง เทพมหานคร	6
การแบ่งช่วงชั้นในสังคม	6
การย้ายถิ่น	10
ครอบครัวและ เครือญาติ	10
แบบแผนการบริโภค	13
3 ระเบียบวิธีวิจัย	21
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	23
ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง	23
แบบแผนการบริโภคของครอบครัว	44
การทดสอบสมมติฐาน	47
พรรณนาการปรับเปลี่ยนแบบแผนการบริโภค	53
5 สรุปผลการวิจัย	55
6 บทส่งท้าย	58
บรรณานุกรม	63
ภาคผนวก	66

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 รายได้ของครอบครัวต่อเดือนของกรุงเทพฯและ 3จังหวัดรอบกรุงเทพฯจำแนกตามแหล่งที่มา	8
2.2 ขนาดครอบครัวโดยเฉลี่ยของกรุงเทพฯและ 3จังหวัดรอบกรุงเทพฯ	11
2.3 ดัชนีราคาผู้บริโภคจำแนกตามหมวดสินค้า พ.ศ. 25234-2537	16
2.4 การเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายครอบครัวต่อเดือนของกรุงเทพฯและ 3จังหวัดรอบกรุงเทพฯ	18
2.5 การเปรียบเทียบสัดส่วนการใช้จ่ายของครอบครัวของกรุงเทพฯและ 3จังหวัดรอบกรุงเทพฯ	19
4.1 การแจกแจงกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะ เชื้อชาติ เพศ อายุ	23
4.2 การแจกแจงกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะ การศึกษา และสถานภาพสมรส	25
4.3 การแจกแจงกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะภูมิลำเนา	26
4.4 การแจกแจงกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะประเภทที่อยู่อาศัย และจำนวนสมาชิก	27
4.5 การแจกแจงกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะผู้เป็นหัวหน้าในการหารายได้ และอาชีพหลัก	28
4.6 การแจกแจงกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะอาชีพเสริม และอาชีพของสมาชิกในบ้าน	29
4.7 การแจกแจงกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะจำนวนที่มีสมาชิกที่มีรายได้ และรายได้รวม	30
4.8 การแจกแจงกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะความคิดเห็นต่อสภาพการเงิน	31
4.9 การจัดสรรรายการใช้จ่ายของครอบครัวกลุ่มตัวอย่าง	32
4.10 การจัดสรรรายการบริโภคของครอบครัวกลุ่มตัวอย่าง	34
4.11 การจัดสรรรายการของใช้ในบ้าน เครื่องนุ่งห่มของครอบครัวกลุ่มตัวอย่าง	37
4.12 การจัดสรรรายการการบริโภคกลุ่มอื่นๆของครอบครัวกลุ่มตัวอย่าง	38
4.13 การจัดสรรรายการการเช่าซื้อ/ผ่อนส่งของครอบครัวกลุ่มตัวอย่าง	41
4.14 รูปแบบการออมเงินของครอบครัวกลุ่มตัวอย่าง	42
4.15 บทบาทหลักในการใช้จ่ายซื้อของ	43
4.16 แบบแผนการบริโภคของครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน	44

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.17 การเปรียบเทียบระหว่างรายงานการสำรวจภาวะ เศรษฐกิจและสังคมของ ครัวเรือนและการสำรวจการบริโภคของครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนภาพรวม	46
4.18 การเปรียบเทียบการจัดสรรรายการกิน-ใช้จำแนกตามลักษณะกลุ่มครอบครัว	47
4.19 การทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแปรปรวนและค่าเฉลี่ย	48
4.20 การเปรียบเทียบการจัดสรรรายการกิน/เงินผ่อนจำแนกตามลักษณะกลุ่มครอบครัว	49

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

วิถีชีวิตของคนเราในสังคมหนึ่งๆ นั้นภายใต้กรอบแห่งวัฒนธรรม วัฒนธรรมจึงมีความหมายกว้างครอบคลุมชีวิตมนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะเป็นด้านท่ามาหากัน เลี้ยงชีพ ความเชื่อ ระบบการเมืองการปกครอง และสังคมวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นระบบคุณค่าที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในสังคม เป็นระบบแบบแผนกำหนดพฤติกรรมของคนโดยได้รับการปลูกฝัง (ชยันต์ วรรณะภักดิ์, 2530:5) ครอบครัวยกเป็นหน่วยแรกของสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญ การหน้าที่ของครอบครัวคือการผลิตสมาชิก แสวงหาทรัพย์สิ้นมาสนองเพื่อการบริภคของสมาชิกครอบครัว การเลี้ยงดูให้ความอบอุ่น และการขัดเกลาทางสังคม สิ่งเหล่านี้มักจะหาโดยมีเป้าหมายอยู่ทาง 2 ประการ คือ เพื่อให้เป็นสมาชิกของครอบครัว และเป็นสมาชิกของสังคมในระดับที่กว้างขึ้น บทบาท ค่านิยม บรรทัดฐานและความเชื่อ เป็นเนื้อหาหลักทางวัฒนธรรมที่ถูกถ่ายทอดจากพ่อแม่ไปยังลูกๆ โดยจงใจไม่มากก็น้อย สิ่งเหล่านี้ถูกขัดเกลาผ่านกระบวนการของกลไกหลักในการขัดเกลาทางสังคม ตัวอย่างเช่น "การเป็นตัวแบบ (modeling)" และการเปรียบเทียบทางสังคม ซึ่งได้รับการเสริมสร้างจากกระบวนการยึดถือ (process of identification) (พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิ์พงษ์, 2532:12-15)

จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ลักษณะ ของครอบครัวไทยในปัจจุบันมักมีขนาดเล็ก มีโครงสร้างไม่ซับซ้อน อันเนื่องมาจากเทคโนโลยีการคุมกำเนิด ที่กระทำกันอย่างมีประสิทธิภาพและแพร่หลาย นำไปสู่การลดสมาชิกในครอบครัวลง สังคมเปลี่ยนแปร สัมพันธภาพภายในครอบครัวแปรเปลี่ยนตามไปด้วย จากชายที่รับมอบอำนาจให้เป็นใหญ่แทนที่ด้วยอำนาจที่เท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง

วิถีชีวิตของคนในสังคมหนึ่งๆ เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ มิได้หยุดนิ่ง อาจเกิดจากกระบวนการและกลไกภายในสังคม หรืออาจจะเกิดขึ้นจากการที่สังคมนั้นต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเปลี่ยนแปลง ที่มาจากภายนอกตลอดเวลาจึงจะอยู่ได้ (เสฐียรภักดิ์, 2524:61-63) กรุงเทพมหานคร 1 มีความเปลี่ยนแปลง อย่างมาก นับแต่เราเปิดประเทศให้ทันสมัยและเดินเข้าสู่ยุค "พัฒนา" ตั้งแต่ พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา เพราะการรับคตินิยมทาง เศรษฐศาสตร์ที่ยึดถือกันมาในซีกโลกตะวันตกก่อน แล้วระบอบใหม่ นั่นคือ "เศรษฐศาสตร์" คือ การจัดการทรัพยากรเพื่อนำมาตอบสนองความต้องการ

การของมนุษย์ (เอกวิทย์ ๗ กลาง และ โกวิท วังศ์สุวัฒน์, 2532:19-20) การจัดรูปทางเศรษฐกิจ เป็นไปในลักษณะที่สอดคล้องกับการขยายตัวของระบบทุนนิยมสมัยใหม่โดยขยายสู่การลงทุน อันหมายถึง กระบวนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและกำลังคนอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด ด้วยเหตุนี้ การปรับตัวให้ สอดคล้องกับการขยายตัวของระบบทุนนิยมสมัยใหม่ จึงหมายถึงการจัดโลกทัศน์ของผู้คนให้เอื้อต่อการใช้ประ โยชน์จากการใช้ทรัพยากร ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจนำไปสู่การ เปลี่ยนปรัชญาในการบริหาร จากหลังบประมาณสมดุล มาสู่หลังบประมาณขาดดุล การกู่หนีมาใช้จ่ายมิใช่เรื่องเสียหายแนวนั้น ผสม ผลานกับความเชื่อทาง เศรษฐศาสตร์พัฒนาการซึ่งเฟื่องฟูในเวลาไล่เลี่ยกัน อิทธิพลแนวความคิดดังกล่าว ทำให้อาจจนถึงขั้นทำลายความเชื่อเดิมในเรื่องมัธยัสถ์ อุดม และปูพื้นฐานให้การขยายตัวของลัทธิ บริโภคนิยม(consumerism) ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการขยายตัวของระบบทุนนิยมปัจจุบัน (แล คิลวิทธีรัตน์ , 2533:425)

โดยเนื้อแท้แล้ว ถ้าวัฒนธรรมคือวิถีชีวิตหรือระบบความสัมพันธ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นมีการเปลี่ยนแปลง แล้ว สถาบันครอบครัวที่เป็นหน่วยพื้นฐานจะมีการเปลี่ยนแปลงแบบแผนในการกินการอยู่อย่างไร โดยเฉพาะ กรุงเทพมหานคร เมืองหลวงซึ่งสังคมมีความหลากหลายที่เรียกว่า เป็นสังคมพหุลักษณะ ในกระแสประชา ธิปไตยที่รัฐใช้อำนาจน้อยลง ขณะที่ธุรกิจมีบทบาทมากขึ้น (ประเวศ วะสี, กพ.-พค. 2533:64)

คนไทยทุกคนมีความสำนึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่มีศูนย์กลางที่กรุงเทพฯ ซึ่งไม่แต่ เป็นเมืองหลวงหรือศูนย์กลางการบริหารธุรกิจ ทัศนกิจ ศาสนา การศึกษาและสังคมด้วย จังหวัดและ ภูมิภาคอื่น ๆ ล้วนแต่เป็นรองกรุงเทพฯ คนกรุงเทพฯ เป็นผู้วางมาตรฐานพฤติกรรมและรสนิยมต่างๆ ให้ ชาวต่างจังหวัดเลียนแบบ (กมล ชาญเลขา , 2535 : 46)

เนื่องจากความหลากหลายที่รวมกันในเมืองหลวงทั้งในด้านความเจริญทางวัตถุ ความเชื่อ ค่านิยม และระบบความคิด จึงเป็นปัจจัยดึงดูดให้บุคคลและกลุ่มคนเข้ามาอยู่อาศัย จะพบว่าส่วนหนึ่งของผู้ คนที่อาศัยอยู่ในมหานครกรุงเทพฯ กลับมิได้ถือกำเนิดที่กรุงเทพฯ อย่างแท้จริงแต่เป็นผู้ที่มาจากจังหวัดอื่นๆ เพื่อ แสวงหาโชคและช่องโอกาสต่างๆรวมทั้งการเลื่อนระดับชั้นทางสังคม การเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจ สังคมที่รวดเร็วเพียงระยะเวลาไม่ถึง 50 ปี มหานครกรุงเทพฯ กลายเป็นสังคมอุตสาหกรรม สังคมที่ทันสมัย และสังคมของข้อมูลข่าวสาร ขณะเดียวกันก็เป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย ตัวอย่างปรากฏการณ์ ที่น่าสนใจก็คือ บุคคลคนหนึ่งอาจถือกำเนิดในวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม และ เชื่อมต่อกับวัฒนธรรมของคน กลุ่มใหญ่ที่มีเอกภาพว่า มีการเรียนรู้ระดับสูงในสังคมอุตสาหกรรม และในที่สุดอาจหางานในแวดวง สังคมข้อมูลข่าวสารที่ทุกอย่างเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สังคมวัตถุนิยมที่ทาให้วัตถุกลายเป็น สินค้า ทุกสิ่งทุกอย่างกลายเป็นสิ่งที่มีราคาคิดเอาไว้เพื่อ เป็นหลักเกณฑ์ในการแลกเปลี่ยน การบริโภค

ที่เน้นการทำให้เสรีภาพส่วนบุคคล กลุ่มคนเหล่านี้ในกรุงเทพมหานครจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร จะมีแบบแผนของการกินการอยู่ในรูปแบบใด เศรษฐกิจในชีวิตประจำวันในครัวเรือนจะจัดสรรอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาลักษณะของครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนในกรุงเทพมหานคร
2. วิเคราะห์แบบแผนและเปรียบเทียบการบริโภคของครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนในกรุงเทพมหานคร
3. พรรณนาการปรับเปลี่ยนแบบแผนการบริโภคของครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนในกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตการวิจัย

1. ระยะเวลาในการวิจัย 1 ปี
2. พื้นที่เป้าหมายคือห้างสรรพสินค้าในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นแหล่งจับจ่ายสินค้า
3. ใช้กลุ่มครอบครัวไทย และครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในการศึกษา
4. ใช้กรอบความคิด การจำแนกแบบแผนการบริโภคของครอบครัวต่างๆจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนซึ่งพิจารณาเฉพาะภาคกรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคซึ่งจำแนกจากกองราคา กรมเศรษฐกิจพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

ขอบเขตการบริโภคอุปโภคจำแนกดังนี้

- 4.1 อาหาร
- 4.2 เครื่องนุ่งห่มและเครื่องแต่งกาย ได้แก่ ผ้า เสื้อผ้า รองเท้า
- 4.3 เสน่ห์สถานหรือส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอยู่อาศัย รวมถึงค่าเช่าบ้าน ค่าผ่อนส่ง ค่าใช้จ่ายภายในบ้าน เช่น ผงซักฟอก สบู่ น้ำ ไฟ เป็นต้น
- 4.4 ค่ารักษาพยาบาล ได้แก่ ค่ายาและค่าบริการในการรักษาพยาบาล
- 4.5 ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล คือ ของใช้ส่วนบุคคลและบริการส่วนบุคคล เช่น บริการตัดผม ตัดผม
- 4.6 ค่าโดยสารยานพาหนะ และค่าบริการสื่อสาร ได้แก่ ค่ารถยนต์โดยสารประจำทาง รถรับจ้าง แท็กซี่ มอเตอร์ไซค์รับจ้าง ฯลฯ ส่วนค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการ

สื่อสาร ได้แก่ ค่าโทรศัพท์ โทรเลข ไปรษณียากร ฯลฯ

- 4.7 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการบันเทิงและการอ่าน ค่าเครื่องกีฬา เครื่องเล่น สัคว์เสียง พินธุ์ไม้ ไม้ประดับ ต่างๆ ฯลฯ ค่าอุปกรณ์การบันเทิง เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องเสียง ซีดี ฯลฯ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการอ่านได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ค่าธรรมเนียมการเข้าห้องสมุด ฯลฯ
- 4.8 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษา ได้แก่ ค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียมโรงเรียน ค่าลงทะเบียน ค่าหนังสือเรียน และค่าวัสดุอุปกรณ์การเรียน
- 4.9 ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการจัดงานในโอกาสพิเศษ ค่าธรรมเนียมต่างๆ
- 4.10 ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค ประกอบด้วยรายการหลักๆ เช่น เงินบริจาค ค่าภาษี ค่าใช้จ่ายประเภทดอกเบี้ย เงินสูญหาย และเงินซื้อสลากกินแบ่ง

นิยามศัพท์

1.หัวหน้าครอบครัว หมายถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งได้รับการยกย่องหรือยอมรับจากสมาชิกทุกคนในครอบครัว ให้เป็นหัวหน้าครอบครัว โดยอาจจะเป็นสามีหรือภรรยา หรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันทางสายโลหิตหรืออาศัยอยู่ร่วมกัน

2.รายได้ของครอบครัว (เฉลี่ยต่อเดือน) หมายถึงรายได้รวมของสมาชิกทุกคนที่มีเงินได้ภายใน ครอบครัว และเป็นเงินได้ที่มีอยู่ในรูปตัวเงิน (money income) เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง ก้าวไร เงินโบนัส ดอกเบี้ย เงินปันผล ค่านายหน้า ค่าโบนัส และค่าล่วงเวลา เป็นต้น

3.แหล่งที่มาของเงินได้หลัก (เฉลี่ยต่อเดือน) หมายถึง แหล่งที่มาของเงินได้เพียงแห่งเดียว ตัวอย่างเช่น จากค่าจ้างแรงงาน เงินเดือน ทากิจการของตนเอง เป็นต้น

4.รายจ่ายของครอบครัว (เฉลี่ยต่อเดือน) หมายถึง รายจ่ายรวมของสมาชิกทุกคนในครอบครัว ที่จัดสรรในรูปของอัตราส่วนร้อยละ เช่น รายจ่ายในการบริโภคอุปโภคสินค้าและบริการต่างๆ โดยไม่รวมรายจ่ายในลักษณะออมทรัพย์ เช่น การส่งแชร์ การส่งค่าหุ้นสหกรณ์

5.ดัชนีผู้บริโภค หมายถึง ตัวเลขสถิติ ที่ใช้วัดการเปลี่ยนแปลงราคาขายปลีกของสินค้าและบริการในปริมาณคงที่ ซึ่งผู้บริโภคซื้อมาใช้สอย เป็นประจำตามลักษณะเฉพาะ (spec) ที่

กำหนดไป ณ ระยะเวลาหนึ่ง เปรียบเทียบกับระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งกำหนดไว้ให้เป็นปีฐาน ดัชนีผู้บริโภค เป็นเครื่องชี้ภาวะการเคลื่อนไหวของระดับราคาโดยทั่วไป สามารถจะนำมากำหนดแนวทางการดำเนินงานของธุรกิจ และในการกำหนดนโยบายต่างๆ จำนวนรายการสินค้าและบริการที่ใช้คำนวณดัชนีราคาผู้บริโภคของกรุงเทพฯ มี 7 หมวด คือ อาหารและเครื่องดื่ม เครื่องนุ่งห่ม เครื่องเรือนและเครื่องใช้ในบ้าน การรักษาพยาบาล พาหนะและการขนส่ง การบันเทิงการอ่านและการศึกษา ยาสูบและเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

6. เงินออม หมายถึง ผลต่างระหว่างรายได้และรายจ่าย ฝ่ายวิชาการธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้รายการการออมในรูปแบบดังนี้ หุ้นสามัญ หุ้นกู้บริษัท ตั๋วเงินคลัง พันธบัตรรัฐบาล กรมธรรม์ประกันชีวิต เงินทุนเลี้ยงชีพประเภทต่างๆ สลากออมสิน เงินฝากธนาคารออมสิน เงินฝากธนาคารพาณิชย์ทุกประเภท เงินฝากธนาคารอาคารสงเคราะห์ เงินฝากสหกรณ์ออมทรัพย์ ตั๋วสัญญาใช้เงินของบริษัท เงินทุน ตราสารพาณิชย์ พันธบัตรออมทรัพย์ของเครดิตฟองซิเอร์ เงินฝากกองทุนอื่นๆ หุ้นสหกรณ์

บทที่ 2

กรอบแนวคิดการวิจัย

1. สังคมกรุงเทพมหานคร

นักเศรษฐศาสตร์ไม่เพียงแต่มองความซับซ้อนที่อยู่ ณ สังคมปัจจุบัน และมองย้อนไปตลอดถึงในอดีตเท่านั้น นักเศรษฐศาสตร์ยังคิดว่าคนเราแก้ไขปัญหายุ่งยากเกี่ยวกับการผลิตและการกระจายผลผลิตได้ 3 ทางคือ 1. ภายนอกความซับซ้อนของสถาบันสังคมต่างๆ ซึ่งควบคุมกระบวนการทางเศรษฐกิจอยู่นั้น มีรูปแบบใหญ่ๆ 3 แบบ ซึ่งมนุษย์เราเลือกใช้แบบใดแบบหนึ่ง หรือหลายแบบรวมกันแก้ปัญหายุ่งยาก เศรษฐกิจ แบบทั้งสามนี้คือ เศรษฐกิจที่ควบคุมโดยประเพณีอย่างหนึ่ง เศรษฐกิจที่ควบคุมโดยผู้มีอำนาจอย่างหนึ่ง และเศรษฐกิจในระบบตลาดอีกอย่างหนึ่ง

ในระบบเศรษฐกิจประเพณี ปัญหาพื้นฐานของการผลิตและการกระจายผลผลิตก็คือ จะผลิตสินค้าอะไร ปริมาณเท่าใด และผลิตเพื่อประโยชน์ของใคร ล้วนแต่แก้ปัญหายากโดยดูการปฏิบัติที่เคยทำมาแล้วจนเป็นประเพณี ในระบบเศรษฐกิจที่ควบคุมโดยผู้มีอำนาจหรือรัฐบาลเป็นผู้กำหนด ในระบบเศรษฐกิจแบบตลาด ทุกอย่างถูกกำหนดโดยแรงแห่งอุปสงค์และอุปทาน ซึ่งสะท้อนถึงความคิดเห็น ความต้องการ และค่านิยม ของทุกคนในสังคมมากน้อยตามกำลังทรัพย์ของแต่ละคน

ระบบเศรษฐกิจของสังคมส่วนใหญ่มีสวนผสมของทั้งสามแบบดังกล่าว ระบบเศรษฐกิจการตลาดมีความสำคัญและต้องมีเงื่อนไขคือ ประการแรกต้องเป็นระบบเศรษฐกิจที่ต้องใช้เงิน กล่าวคือเงินตราจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน และของส่วนใหญ่นั้นเราปรารถนารวมทั้งแรงงานจะต้องซื้อได้ด้วยเงิน นอกจากนี้ ที่ดิน แรงงาน ทุน ข้าราชการ จะเคลื่อนย้ายได้ง่าย อุปสรรคกีดขวางการเคลื่อนย้ายแลกเปลี่ยนที่มีอยู่ในประเพณีต้องถูกทำลายหมดสิ้น

1.1 การแบ่งช่วงชั้นในสังคม

การผลิตสินค้าและบริการมักมีปัญหาการกระจายและการแบ่งสรรปันส่วนตามมาซึ่ง เป็นปรากฏการณ์ในการแบ่งช่วงชั้นทางสังคม (social stratification) ในสังคมอุตสาหกรรมระบบการแบ่งช่วงชั้นทางสังคมมีความซับซ้อน โอกาสของบุคคลที่จะได้สิ่งดีๆ ในชีวิตขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น อาชีพ การศึกษา บางทีก็ขึ้นอยู่กับความร่ำรวยหรือฐานะทางการเงิน เชื้อชาติ และวัฒนธรรม และบางทีต้องอาศัยฐานะของหัวหน้าครอบครัว (ยูทธ คักดีเคชยนต์ , 2526 : 185)

อายุและเพศเป็นพื้นฐานในการจัดระดับช่วงชั้น เช่นเดียวกันไม่สามารถตอบคำถามได้ว่า ใครได้อะไร เพราะเหตุใด จนกว่าจะพิจารณาการแบ่งช่วงชั้นแบบต่างๆ เสียก่อน

ก. การแบ่งช่วงชั้นทางอาชีพ

สำหรับครอบครัวหรือแม้แต่คนทั่วไปแล้ว สิ่งที่กำหนดส่วนแบ่งผลผลิตทาง เศรษฐกิจก็คือ ฐานะในอาชีพ โดยการจำแนกอาชีพ คนจนในเมือง เป็นผู้ทำงานเกษตรกรรม ขณะที่คนไม่จนมัก ประกอบอาชีพเสมียนพนักงาน คนงานผลิตสินค้า รับเหมาทั่วไป ลูกจ้าง งานฝีมือ และลูกจ้างที่ใช้วิชาชีพ (เมธี ครองแก้ว , 2533 : 310)

การแบ่งกลุ่มอาชีพในสังคมอุตสาหกรรมอาจแบ่งประชากรเมืองกับชนบทต่างๆ คู่หนึ่ง เมื่อมีการพัฒนาอุตสาหกรรมมากๆ การแบ่งแบบนี้ อาจสำคัญน้อยลง แต่เราก็ไม่สามารถพิจารณาละเอียดถึง แต่ละอาชีพเป็นรายอาชีพ ดังนั้นจึงได้คิดการแบ่งอาชีพเป็นกลุ่มจำแนกอาชีพใหญ่ๆ ตามสถานะทาง เศรษฐกิจ และครัวเรือนดังนี้ (สภาวะ เศรษฐกิจ สังคม และประชากร ของกรุงเทพมหานคร, 2525: ก.134) เป็นเจ้าของกิจการ หุ่นส่วนกิจการ ลูกจ้างเอกชน ข้าราชการ/ลูกจ้างของรัฐ ลูกจ้าง/พนักงาน รัฐวิสาหกิจ ทำงานส่วนตัว ทำงานให้ครอบครัวโดยไม่ได้รับผลตอบแทน

ข. การแบ่งช่วงชั้นในรายได้

โอกาสทาง เศรษฐกิจที่มีอยู่ในมหานครกรุงเทพ ทำให้การดำรงชีวิตเป็นการกระทำที่มีความหมาย ในด้านผลตอบแทนและความมั่นคง รายได้เป็นตัวกำหนดอำนาจซื้อ กรุงเทพฯและอาณาบริเวณรอบๆ เปิดโอกาสให้งานทำมากมาย ประชากรที่ทำงานในเขตมหานครกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่ ประกอบการค้า งานสำนักงาน งานฝีมือ แรงงานไร้ฝีมือและบริการ ที่มีรายได้แตกต่างกันออกไป จากการสำรวจและเปรียบเทียบได้ดังนี้

ตารางที่ 2.1

รายได้ของครอบครัวต่อเดือนของ กทม. และ 3 จังหวัดรอบ กทม. จำแนกตามแหล่งที่มา

พ.ศ. การสำรวจ	2529	2531	2533	2535
รายได้ทั้งสิ้น	6,949	7,877	11,344	15,951
รายได้ประจำ	6,922	7,792	5,952	8,470
รายได้ที่เป็นตัวเงิน	5,680	6,283	5,267	4,504
รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน	1,242	1,509	1,808	1,054
รายได้อื่นๆ	27	85	125	222

ที่มา : รายงานผลเบื้องต้นการสำรวจภาวะ เศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2529 2531 2533 และ 2535 สำนักนายกรัฐมนตรี

โดยลักษณะรายได้กลุ่มคนไม่จนได้รับรายได้ส่วนใหญ่เป็นเงินสด เมื่อเปรียบเทียบกับคนกลุ่มใหญ่ในเมือง คนจำนวนหนึ่งอาจมีรายได้จากขายแรงงาน เงินเดือน เงินโบนัส หรืออื่นๆรวมกัน และอีกพวกหนึ่งจนมากที่สุดก็คือพวกที่มีรายได้น้อยสุดรวมทั้งพวกว่างงาน รายได้จากค่าจ้างและเงินเดือน เป็นปริมาณสูงสุด สำหรับรายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน การทำอาหารและสินค้าในบ้านมีสัดส่วนค่อนข้างสูงช่วงหลังๆถึง หนึ่งในสี่ สำหรับรายได้ทั้งหมดของครอบครัวเหล่านี้

ค. การแบ่งช่วงชั้นทางการศึกษา

มหานครกรุงเทพเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมของรัฐบาลโครงสร้างของการบริหารมีลักษณะลำดับชั้น สายงานเกือบจะเป็นไปในทางเดียวกัน กล่าวคือนโยบายคำสั่งส่งออกไปจากกรุงเทพ จากนโยบายรวมอำนาจรัฐบาลได้ใช้งบประมาณประจำปีส่วนใหญ่ในเขตมหานคร จึงมีความแตกต่างอย่างมากในด้านบริการที่มีอยู่ในกรุงเทพฯ และในส่วนอื่นของประเทศ

ทานองเดียวกัน ผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครย่อมมีโอกาสดีกว่า ที่จะได้รับการศึกษาที่สูงกว่า แม้จะมาจากภูมิภาคอื่นก็ตามผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าสามารถแข่งขันตำแหน่งที่สูงกว่าในการบริหาร และตำแหน่ง เหล่านี้มักมีอยู่ที่ศูนย์กลางของระบบ

ความแตกต่างในเรื่องระดับการศึกษา ในสหรัฐอเมริกา มักจะแยกระดับการศึกษาออกเป็นต่ำกว่าชั้นมัธยม จบชั้นมัธยม ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี สืบเนื่องมาจากการใช้ระบบงานแบบราชการทั้งในหน่วยงานเอกชนและรัฐบาล งานส่วนใหญ่กำหนดคุณสมบัติด้านการศึกษาของผู้สมัคร ผู้ที่ขาดคุณสมบัติด้านการศึกษาจะไม่ได้รับการพิจารณา การศึกษามีผลต่อการจ้างงานและการเลื่อนฐานะตำแหน่งการงาน

ง. การแบ่งช่วงชั้นทางด้านเชื้อชาติ

สังคมที่มีขนาดใหญ่และซับซ้อน จะมากด้วยการแบ่งช่วงชั้นและเชื้อชาติ ในสหรัฐอเมริกามีการแบ่งระหว่างคนผิวดำและคนผิวขาว ในเยอรมันมีการแบ่งระหว่างศาสนาโปรเตสแตนต์และแคทอลิก ในแคนาดามีการแบ่งแยกระหว่างกลุ่มเชื้อสายฝรั่งเศสกับอังกฤษ สำหรับไทยแล้ว การแบ่งแยกคงไม่ปรากฏชัดอย่างไรก็ตาม ในอดีตเคยปรากฏการแบ่งแยกระหว่างคนไทยกับคนจีนที่อยู่ในไทย แม้ว่าในปัจจุบันได้มีการกลืนกลายทางวัฒนธรรมบ้างแล้ว แต่ยังเป็นหัวข้อที่น่าศึกษาอยู่มากน้อย

อย่างไรก็ตาม トラบาคที่การแบ่งกลุ่มต่างๆดังกล่าวข้างต้น ไม่มีผลต่อการกระจายผลผลิตสินค้าและบริการสิ่งเหล่านี้อยู่นอกกระบวนการแบ่งช่วงชั้น และถ้าเมื่อใดที่ได้อยู่ร่วมกับกลุ่มเหล่านี้ทำให้โอกาสที่จะได้สิ่งต่างๆไม่เหมือนกัน กลุ่มเหล่านี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการแบ่งช่วงชั้น

แม้ว่าปัจจุบันการแบ่งช่วงชั้น เชื้อชาติ จะมีความสำคัญในสังคมหลายแห่งแต่ก็มีเหตุผลเชื่อได้ว่า ความสำคัญจะลดลงในอนาคตเมื่อมีการแพร่หลายของอุดมการณ์ประชาธิปไตยและความเสมอภาค

จ. การแบ่งช่วงชั้นทางด้านอายุและเพศ

เพศและอายุ เป็นเกณฑ์ในการแบ่งช่วงชั้น ในทุกสังคมเท่าที่มีอยู่ในประวัติศาสตร์ บทบาททางเพศของสังคมชายและหญิงแตกต่างกัน เช่นเดียวกับ บทบาทของเด็ก ผู้ใหญ่และคนชราซึ่งแตกต่างกัน ทุกกรณี ความแตกต่างของบทบาททำให้มีความแตกต่างในเรื่องอำนาจ การตัดสินใจ อภิสถิธิ์และเกียรติยศ คนในวัยกลางคนและผู้สูงอายุยังคงมีอำนาจทางด้านการเมืองและอาชีพ

สถาบันครอบครัวผู้หญิงมีหลักประกันในสิทธิ์ที่ในฐานะและสิ่งนี้ทำให้แบ่งผลผลิตต่างๆจากสังคมได้พอสมควร แต่การตั้งครุฑและการเลี้ยงบุตรทำให้ไม่สามารถแข่งขันกับผู้ชายอย่างไรก็ตามผู้หญิงมีส่วนช่วยทำงานเชิงเศรษฐกิจด้วยในสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน เพื่อความอยู่รอดของครอบครัว ผลทางอ้อมทำให้สตรีมีสิทธิ์มีเสียงในครอบครัวมากขึ้น งานเชิงเศรษฐกิจ เป็นเงื่อนไขที่สำคัญประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องความสา

เร็วของความพยายามที่มุ่งมั่นสู่การมีสถานภาพที่ดีขึ้นของสตรีได้มากขึ้น ประกอบกับการมีบุตรน้อยลงด้วย (สุดสวาท ศัสโรจน์ , 2533 : 124)

1.2 การย้ายถิ่น

ความเชื่อที่ว่า ชีวิตในเมืองใหญ่มีวิธีการดำเนินชีวิตที่เจริญแล้วยังคงมีอยู่ ชาวชนบทยังคงนับถือผู้ที่เข้ามาในกรุงเทพฯ ครอบครัวยังมีโอกาสพยายามที่จะส่งบุตรหลานเข้าเมือง เพราะความภูมิใจและเกียรติยศที่มีอยู่ในตัวบุคคลที่ได้เข้ามาดำเนินชีวิตอยู่ในมหานครกรุงเทพฯ นอกจากนี้งานในเมืองยังพิจารณาว่าได้รับเกียรติที่มากกว่า และได้รับเงินมากกว่าในภาคเกษตร ดังนั้น จึงไม่เป็นการผิดปกติใดๆ ที่คนจะ เข้าสู่กรุงเทพฯ เพื่อแสวงหาโชค

การย้ายถิ่นของประชากรเข้ากรุงเทพฯ บางส่วนสืบเนื่องมาจากการหางานไม่เต็มทีในชนบท แม้ว่าจะมีความพยายามในการสร้างงานในเขตชนบทเพื่อใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ก็ตามแต่ก็ไม่สามารถต้านจังหวะการเติบโตอย่างรวดเร็วของมหานครกรุงเทพฯ ได้

ผู้ย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพฯ มหานคร ส่วนใหญ่จะเป็นคนโสด การย้ายถิ่นของคนที่มีครอบครัวจะย้ายทั้งครอบครัว หรือครอบครัวตามมาทีหลัง สาเหตุส่วนใหญ่ของการย้ายถิ่นคือความต้องการมาหางานทำ คนเหล่านี้จะมาอาศัยอยู่กับเพื่อน ญาติ หรือมาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนที่ไม่ได้มาตรฐานในที่รกร้างกันอย่างหนาแน่น จนกลายเป็นชุมชนแออัด ชาวชุมชนแออัดส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยม เป็นช่างฝีมือบ้าง แต่โดยทั่วไปแต่ละครอบครัวมีรายได้น้อยและและไม่แน่นอน และไม่มีเงินออมด้วย (กมลลา แสงสีทอง , 2529 : 112-113)

2. ครอบครัวและ เครือญาติ

ครอบครัวเป็นหน่วยพื้นฐานในการสร้างความมั่นคงทางสังคม แม้ว่าครอบครัวจะสูญเสียหน้าที่สำคัญบางประการไปในปัจจุบัน แต่หน้าที่สำคัญบางอย่างที่มีมาแต่เดิมคือ การจัดระเบียบชีวิตในแง่ส่วนตัวต่างๆ คือ การสืบทอดพันธุ์ การเลี้ยงดูเด็ก เมื่อก้าวถึงครอบครัว เรามักจะนึกถึงคำว่า บ้าน ซึ่งรวมถึงบิดามารดาและชีวิตครอบครัวกับทั้งสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่มีอิทธิพลยิ่งใหญ่ ความคิดเห็นที่ผิดที่ชอบของเด็ก บิดามารดาเป็นบุคคลแรกและต้นตออันสำคัญที่ก่อให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยมั่นใจ ได้เรียนรู้ถึงความรับผิดชอบและความเคารพต่ออำนาจ กฎ คำสั่ง การจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางเพศ ความรักและภาวะที่ขยายออกไปเกี่ยวกับด้านการพัฒนาบุคลิกภาพ การมอบบทบาทให้แก่สมาชิกในครอบครัว ตลอดจน การจัดสรรบริโภคสินค้าและบริการต่างๆ

เครื่องยนต์กลไกได้สร้าง เมืองขึ้นมาและ เมืองทำให้ดีกรามบ้านช่องทันสมัย ครอบครัวยุคใหม่ถูกครอบคลุมโดยอิทธิพลแห่ง เครื่องจักรยนต์ช่วยผ่อนแรง เพื่อให้การครองชีพทำได้สะดวกยิ่งขึ้น ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการบริโภคสินค้าและบริการ การจัดสรรทรัพยากรการบริโภคภายในครอบครัวจึง เป็นความพยายามอธิบายพฤติกรรมการบริโภคของหน่วย เศรษฐกิจที่ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ครอบครัวได้รับความพอใจอย่างสูงสุด ครอบครัวหนึ่งๆหัวหน้าครอบครัวและสมาชิกต่างมีบทบาทร่วมกันในการจัดสรรการใช้ทรัพยากร ในอัตราส่วนที่พอเหมาะกับความสามารภ ซึ่งอาจจะออกมาในรูปบัญชีรายการต่างๆที่ประกอบด้วยรายรับ รายจ่าย เงินออมหรือการผ่อนส่ง

ในสภาวะที่สังคมเปลี่ยนแปลงบทบาทของแต่ละคนในครอบครัวอาจมีบทบาทแตกต่างกันไป การอธิบายพฤติกรรมการบริโภคที่เปลี่ยนไปในฉายภาพ ตลาดการเงินที่มีความสมบูรณ์ทางทฤษฎี ผู้บริโภคสามารถที่จะกู้ยืมเงินได้เต็มที่หรือไม่ การออมและการกู้ยืมทำให้ผู้บริโภคสามารถกระจายความผกผันของรายได้ระหว่างเวลาได้ (เซวาร์ เก่งชน ,2537 :9) และน่าที่จะทำให้ผู้บริโภคได้รับความพอใจสูงสุดเมื่ออยู่ในตลาดทำให้การเลือกซื้อให้ได้ประโยชน์เต็มที่ ต้องเลือกสรร ครอบครัวส่วนใหญ่การนี้ ตกแก่แม่บ้าน

การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของครอบครัว

การขยายของอุตสาหกรรม ความรู้และข่าวสาร ทำให้หน้าที่ครอบครัวเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ได้มีการลดจำนวนบุตรลงเรื่อยๆ จากตารางขนาดครอบครัวโดยเฉลี่ย ปี2529 มีขนาดครอบครัวโดยเฉลี่ยเท่ากับ 3.8 คนต่อครอบครัว และต่อมาปี 2537 มีขนาดครอบครัวโดยเฉลี่ยลดลง เท่ากับ 3.6 คนต่อครอบครัว

ตารางที่ 2.2

ขนาดครอบครัวโดยเฉลี่ยของกรุงเทพฯและ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ¹

พ.ศ.	2529	2531	2533	2535	2537
ขนาด	3.8	3.5	3.7	3.4	3.6

¹ รวมเอาจังหวัด นนทบุรี สมุทรปราการ และปทุมธานี เข้าไว้ด้วย

ที่มา : รายงานการสำรวจภาวะ เศรษฐกิจและสังคม พ.ศ.2529 2531 2533 2535 และ 2537

และสำนักทะเบียนกลาง กระทรวงมหาดไทย

สังคมอุตสาหกรรมก้าวหน้า ความสัมพันธ์ทางเครือญาติน้อยลงไปมาก สมาชิกของครอบครัวขยายมักย้ายกระจ่กระจายไม่ค่อยได้ติดต่อดสัมพันธ์ ยิ่งไปกว่านั้น ครอบครัวเดี่ยวก็มีได้เป็นหน่วยการผลิตอีกต่อไปเหมือนสังคมชนบท

ครอบครัวเป็นกลุ่มสากลที่มีลักษณะพิเศษ ตรงที่ว่า

1. เป็นสถาบันสากลที่ทุกแห่งต้องมี
2. เป็นกลุ่มเบื้องต้นของคนทุกคน
3. เป็นกลุ่มที่หารายได้และใช้จ่ายเงิน
4. เป็นสื่อกลางในการกลั่นกรองบรรทัดฐาน

ครอบครัวสมัยใหม่ ไม่ค่อยมีญาติอื่น ๆ มาอาศัยอยู่ด้วยมากนัก แม้แต่บุตรที่โตแล้วก็ไม่ค่อยได้มารวมในครอบครัวเดียวกัน การอยู่ร่วมในครอบครัวมีความสำคัญลดน้อยลง เพราะสังคมสมัยใหม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกทดแทนหลายอย่าง เช่น การอยู่ห้องชุด สถานเลี้ยงเด็ก ภัตตาคาร ศูนย์การค้าพาณิชยกรรม สถานเริงรมย์ต่างๆ การบริการซักรีดเสื้อผ้า และอื่นๆอีกมากมาย ยิ่งกว่านั้น เมื่อสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆพัฒนาไป ก็ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในค่านิยมต่างๆของสังคม คนส่วนมากต้องการความเป็นส่วนตัว (privacy) มากกว่าประโยชน์ที่จะได้รับจากการอยู่เป็นครอบครัวใหญ่เหมือนสมัยก่อน

ครอบครัวในกรุงเทพมหานครแตกต่างจากครอบครัวที่อยู่กันชนบท ขนาดของครอบครัวก็เล็กลง เหตุที่ต้องมีแนวโน้มลดลง เพราะครอบครัวมหานครใหญ่ไม่ใช่นักการผลิตในสังคมเกษตร แต่เป็นหน่วยในการบริโภค สมาชิกครอบครัวประกอบอาชีพที่มีรายได้ตอบแทน เพื่อใช้จ่ายในการบริโภคอาหาร สินค้าต่างๆ และบริการ สมาชิกแต่ละคนมีค่าใช้จ่ายต่อหัว ถ้าสมาชิกครอบครัวมีหลายคน ทั้งเด็กและคนชรา ซึ่งถ้าไม่มีรายได้จะเป็นภาระแก่ผู้หาเลี้ยงครอบครัวนอกจากนี้ครอบครัวในเมืองใหญ่ยังต้องเผชิญต่อค่าครองชีพสูง และรายได้จากการประกอบอาชีพนอกบ้าน ทั้งสามีและภรรยาอาจจำเป็นต้องมีบทบาทร่วมกันหารายได้เลี้ยงครอบครัว

โครงสร้างอำนาจในครอบครัว

โครงสร้างอำนาจในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป สามีหรือหัวหน้าครอบครัวมีอำนาจปกครองภรรยาและสมาชิกในบ้านน้อยลง บุตรีและภรรยา มีเสรีภาพที่จะทำสิ่งต่างๆมากขึ้น สามารถช่วยจัดสรรและมีส่วนร่วมในบทบาทต่างๆโดยที่การยึดมั่นต่อประเพณีเดิมลดน้อยลง และรับลักษณะยึดหยุ่นที่ปรับเปลี่ยนได้ง่าย (กมลลา แสงสีทอง , 2529 : 108-109) เพื่อเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว เนื่องจากหัวหน้าครอบครัวต้องใช้เวลาส่วนใหญ่นในการทำหน้าที่ทางเศรษฐกิจ

ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของสภาพผู้หญิงดีขึ้น หญิงที่เคยเป็นแม่บ้านอย่างเดียวในอดีตจำเป็นต้องช่วยเหลือหรืออาจเป็นหลักงานอาชีพที่หารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว หรืออย่างน้อยก็เป็นอาชีพเสริม (สุดสวาท ดิสโรจน์ ,2533 :125)

ครอบครัวหนึ่งย่อมมีโครงสร้างแตกต่างกัน โดยที่บทบาทในครอบครัวจะแตกต่างกันไปด้วย จากการศึกษา (อ้างในสมจิต ล้วนจาเจริญ ,2532:49) โครงสร้างอำนาจและบทบาทในครอบครัวมีอยู่ 5 ชนิดด้วยกัน

1. ลักษณะอิสระ สามีภรรยาใช้อำนาจการตัดสินใจชื่อเป็นอิสระต่อกัน
2. สามีครอบครอง สามีใช้อำนาจการตัดสินใจชื่อ
3. ภรรยาครอบครอง ภรรยาใช้อำนาจการตัดสินใจชื่อ
4. ลักษณะร่วมกัน สามีภรรยาใช้อำนาจการตัดสินใจชื่อร่วมกัน
5. บุตรมีร่วมกัน บุตรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจชื่อของครอบครัว

สรุป การตัดสินใจว่าใครเป็นผู้มีบทบาทที่สุดในครอบครัว ซึ่งตัวเหล่านี้ประกอบด้วย

1. อิทธิพลทางสังคมวัฒนธรรม
2. การมีส่วนร่วมช่วยเหลือทางทรัพยากร สามีหรือภรรยาที่มีฐานะที่ดีกว่าย่อมมีอำนาจในการตัดสินใจชื่อมากกว่า

3. ชนิดของผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดจะส่งผลให้สามีภรรยาตัดสินใจแตกต่างกัน
4. ขั้นตอนในกระบวนการตัดสินใจ ในครอบครัวหนึ่งจะมีลักษณะการตัดสินใจต่างกันไป เช่น สามีผู้ริเริ่มต้องการสินค้า ภรรยาผู้หาข้อมูล และบุตรผู้ไปหาซื้อสินค้า

3. แบบแผนการบริโภค : การวิเคราะห์แบบแผนการใช้จ่าย

โดยทั่วไปคนเราอาจมีหลายสถานภาพแตกต่างกันบ้างตามฐานะของบุคคล อย่างไรก็ตามทุกคนก็มีฐานะหนึ่งที่เหมือนกัน นั่นคือฐานะผู้บริโภค เนื่องจากทุกคนต่างก็มีความหิวต้องกินต้องใช้เหมือนกันหมด การบริโภคถือเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดกิจกรรมหนึ่งในระบบเศรษฐกิจ และเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดกิจกรรมอื่นๆตามมา เช่น การผลิต การซื้อ การแลกเปลี่ยน การเงิน การธนาคาร เป็นต้น ในแง่เศรษฐศาสตร์การบริโภคถือเป็นส่วนประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งของรายได้ประชาชาติ (อ้างในวินัย อัครวิระกุล , 2533 : 573)

การบริโภค หมายถึง การกินการใช้น้ำและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการที่มีอยู่ของเรา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความพอใจสูงสุด ประเด็นสำคัญ 2 ประเด็นที่มักกล่าวถึงเสมอเพื่อการอธิบายเรื่องการตอบสนองความต้องการของคนเราก็คือเรื่อง ความขาดแคลน (scarcity) และเรื่องความต้องการที่ไม่สิ้นสุด (unlimited want) เนื่องจากทรัพยากรมีจำกัด แต่ความต้องการของคนไม่จำกัด คนเราไม่สามารถได้รับทุกสิ่งทุกอย่างที่ตนปรารถนาได้ จึงจำเป็นต้องเลือกว่าสมควรจะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดนั้นอย่างไร จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการของคนได้มากที่สุด ในชีวิตประจำวัน คนเราต้องทำการตัดสินใจไม่ว่าเรื่องเล็กน้อยๆ เช่น วันนี้จะกินอะไร ไปเที่ยวไหน หรืออาจเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยการพิจารณาอย่างรอบคอบ เช่น ตัดสินใจซื้อบ้าน ซื้อรถยนต์ ตัดสินใจยอมมีหนี้สิน เป็นต้น

ภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน ผู้บริโภคเป็นเจ้าของเงินและเลือกซื้อสินค้าและบริการตามความพอใจของตน การบริโภคเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นฐานสนับสนุนการผลิต ตัวอย่าง เช่นการใช้จ่ายเงินไปซื้ออาหารกระป๋อง เป็นการใช้จ่ายเพื่อบริโภค ส่วนการใช้จ่ายในการซื้อเครื่องจักรเพื่อขึ้นรูปกระป๋อง ตลอดจนผลิตผลทางการเกษตรเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุน จะพบว่า การใช้จ่ายในการบริโภคและการใช้จ่ายในการลงทุนมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ เมื่อมีการใช้จ่ายในการบริโภคเพิ่มขึ้น ย่อมทำให้มีการใช้จ่ายในการลงทุนเพิ่มขึ้น เมื่อมีการบริโภคมามากขึ้น อาจเนื่องมาจากความต้องการของคนเราเพิ่มขึ้น กว่าเดิมหรือผู้บริโภคมากขึ้น ย่อมทำให้ผู้ผลิตจำเป็นต้องเพิ่มการผลิตด้วยเช่นกัน

ปัจจัยที่ไม่อาจจะ เลยกกล่าวถึงคือ ความรวดเร็วและขนาดของการผลิตที่เพิ่มขึ้นในสังคมสมัยใหม่ ทำให้รายได้ประชาชาติโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อัตราเงินเฟ้อมีแนวโน้มสูงขึ้น ความไม่แน่นอนของ เศรษฐกิจโลกและการเปลี่ยนแปลงของนโยบายเศรษฐกิจการค้าที่สำคัญๆ การชบเซาของภาวะ เศรษฐกิจไทยประกอบกับการตกต่ำของราคาผลผลิตเกษตรที่ขาย แต่ราคาสูงสำหรับการบริโภค และ เมื่อพฤติกรรมราคาของภายในประเทศได้รับผลกระทบจากแนวโน้มตลาดโลกแล้วกลับมากกระทบต่อครอบครัวภายในประเทศ โดยที่แต่ละครอบครัวต้องใช้จ่ายเพิ่มขึ้นขณะที่รายได้อาจเปลี่ยนแปลงไปไม่มาก โดยเฉพาะครอบครัวที่มีรายได้ต่ำและปานกลาง และมีบุตรหลายคนก็จะทำให้ความพอใจในการบริโภคถูกกระทบกระเทือนไปในทางที่ต่ำลงคือใช้เงินมากแลกของได้น้อย (สมพงษ์ อรุณพันธ์, 2529: 513)

ดัชนีราคาผู้บริโภค (consumer price index) เป็นเครื่องวัดการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและบริการประเภทที่ผู้บริโภคทั่วไปซื้อมาบริโภคเป็นประจำ ซึ่งกำหนดไว้ในช่วงเวลาหนึ่ง (ปีฐาน) ดัชนีราคาผู้บริโภคเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงค่าครองชีพของประชาชนได้รวดเร็วกว่าดัชนี

ตัวอื่นๆ (อัตราการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้บริโภค เรียกว่า อัตราเงินเฟ้อ) โดยดัชนีราคาผู้บริโภคคำนวณขึ้น จากค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของราคาสินค้าและบริการต่างๆที่ผู้บริโภคซื้อหากันประจำ โดยน้ำหนักของสินค้าแต่ละรายการกำหนดมาจากแบบแผนการบริโภคครัวเรือน ซึ่งขณะนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ปรับฐานการคำนวณดัชนีราคาผู้บริโภคจากปี 2529 เป็นปี 2533 เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภคมากขึ้น(เศรษฐกิจการตลาด ธนาคารกรุงศรีอยุธยา , 2538 : 1)

จากตารางที่ 2.3 ดัชนีราคาผู้บริโภคจำแนกตามหมวดสินค้า พิจารณาได้ว่า การถ่วงน้ำหนักที่กรมพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์นำมาใช้วัดดัชนีราคาผู้บริโภคสอดคล้องกับการสำรวจภาวะ เศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี กล่าวคือ ให้น้ำหนักแก่หมวดอาหารฯ เป็นอันดับหนึ่ง เคสสถานเป็นอันดับสอง พาหนะการขนส่ง เป็นอันดับสาม การบันเทิงและการอ่าน เป็นอันดับสี่ การตรวจรักษาพยาบาลเป็นอันดับห้า เครื่องนุ่งห่มเป็นอันดับหก และสุดท้ายคือ ยาสูบและเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เป็นที่สังเกตได้ว่า ดัชนีราคาผู้บริโภคได้ระดับสูงขึ้นเรื่อยๆจากปี 2534-2537 นั้นหมายความว่า อำนาจในการจับจ่ายของแต่ละครัวเรือนลดลง ค่าครองชีพมีลักษณะสูงขึ้น

การใช้ดัชนีราคาผู้บริโภคเป็นเครื่องวัดภาวะเงินเฟ้อของประเทศ (อ้างในอุไรวรรณ เทพเทศ, 2527) จะเห็นว่าบางครั้งเพิ่มในอัตราที่ไม่สูงมากนัก ซึ่งดูเหมือนจะสวนทางความรู้สึกทั่วไปของประชาชนที่ยังต้องซื้อหาสินค้าในราคาแพง ความแตกต่างดังกล่าวส่วนหนึ่งอธิบายได้ว่าสินค้าบางชนิดใช้วิธีลดปริมาณแทนการขึ้นราคา ในลักษณะ เช่นนี้ไม่มีผลกระทบต่อดัชนีราคา แต่มีผลต่อความรู้สึกของผู้บริโภคโดยตรงซึ่งต้องใช้จ่ายในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสินค้าในหมวดอาหารที่ซื้อมาบริโภคหรือบริโภคนอกบ้าน

ตารางที่ 2.3

ดัชนีราคาผู้บริโภค จำแนกตามหมวดสินค้า พ.ศ. 2534-2537

ปีฐาน 2533

หมวดสินค้า	น้ำหนัก	2533	2534	2535	2536	2537
ดัชนีรวม	100.0	100.0	105.7	110.0	113.7	119.5
อาหารและ เครื่องดื่ม	39.3	100.0	107.0	111.8	114.2	122.1
ไม่รวมสินค้าหมวดอาหาร และ เครื่องดื่ม	60.7	100.0	104.8	108.8	113.4	117.7
เครื่องนุ่งห่ม	5.35	100.0	105.7	111.2	117.7	124.4
เคหสถาน	25.65	100.0	103.0	105.3	107.8	111.4
การตรวจรักษาและ บริการส่วนบุคคล	5.77	100.0	105.0	110.5	116.9	123.6
พาหนะการขนส่ง และการสื่อสาร	12.36	100.0	108.0	111.6	118.3	119.4
การบันเทิง การอ่าน และการศึกษา	7.59	100.0	105.1	113.4	120.2	124.3
ยาสูบและ เครื่อง- ดื่มที่มีแอลกอฮอล์	3.98	100.0	106.0	106.3	106.7	117.4

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

จากการวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงของการบริโภคของครอบครัวในเบื้องต้น อาศัยข้อมูลจากรายงานการสำรวจภาวะ เศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลนี้ใช้เป็นฐานในการบริโภคภาคเอกชนรายปี ในการคำนวณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคอุปโภคของภาคเอกชนทั่วประเทศ และการบริโภคเอกชนเป็นปัจจัยสำคัญตัวหนึ่งในการศึกษาภาวะ เศรษฐกิจของประเทศซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (Gross Domestic Product)

กรอบการใช้จ่ายได้จำแนกออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ

1. ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค

- 1.1 หมวดอาหาร ซึ่งรวมถึงค่าอาหารที่ซื้อสำหรับปรุงที่บ้าน สำเร็จรูป อาหารบริโภค
นอกบ้าน เครื่องดื่ม
- 1.2 เครื่องนุ่งห่มและเครื่องแต่งกายได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่เป็นผ้า เสื้อผ้า และรองเท้า
- 1.3 เคสสถานหรือเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ซึ่งรวมถึงค่าเช่าหรือการผ่อนส่งที่อยู่อาศัย ค่า-
ไฟฟ้า น้ำประปา ตลอดจนเกี่ยวกับอุปกรณ์ต่างๆ เครื่องใช้ไม้สอยหรือของใช้ในบ้าน
- 1.4 ค่ารักษาพยาบาล ได้แก่ ค่ายา และค่าบริการในการรักษาพยาบาล
- 1.5 ค่าโดยสารยานพาหนะ ค่าบริการสื่อสาร และค่าโดยสารในท้องถิ่น ได้แก่ ค่า
รถยนต์โดยสารประจำทาง รถรับจ้าง เช่น ค่าแท็กซี่ มอเตอร์ไซด์รับจ้าง ค่าโดยสารเรือ เครื่องบิน
ค่าบำรุงรักษา การใช้จ่ายยานพาหนะ น้ำมันเชื้อเพลิง ค่าทางด่วน ส่วนค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการสื่อสารได้แก่
ค่าโทรศัพท์ โทรเลข ไปรษณีย์กร ฯลฯ
- 1.6 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการบันเทิงและการอ่าน รวมถึงค่าบัตรผ่านประตูของของรายการ
การบันเทิง ค่าเครื่องกีฬา เครื่องเล่น สัตว์เลี้ยง พันธุ์ไม้ ค่าอุปกรณ์บันเทิง เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ค่า
ใช้จ่ายเกี่ยวกับการอ่าน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ หนังสืออื่นๆ และค่าธรรมเนียมการใช้ห้องสมุด เป็นต้น
- 1.7 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษา ได้แก่ ค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียมโรงเรียน ค่าลงทะเบียน
เรียน ค่าอบรม ค่าหนังสือ อุปกรณ์การศึกษา
- 1.8 ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด รวมถึงค่าใช้จ่ายในการจัดงานโอกาสพิเศษ ค่าธรรมเนียมต่างๆ
รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่มีได้มีลักษณะประจำและเล็กน้อยๆ

2. ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภครวมทั้ง เงินบริจาค ค่าภาษี ค่าเบี้ยประกัน
และค่าใช้จ่ายอื่นๆประเภท ดอกเบี้ย เงินสุญหาย ของขวัญ และเงินซื้อสลากกินแบ่ง ฯลฯ

จากตารางที่ 2.4 ครอบคลุมกรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพมหานคร พบว่า
ตลอดช่วงเวลา 2529-2537 นั้นมีค่าใช้จ่ายหลักๆเป็นอาหารและ เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ ค่า
ใช้จ่ายลำดับรองลงมาคือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพาหนะ ขนส่ง โดยสาร
เป็นค่าใช้จ่ายหลักอันดับสาม

ตารางที่ 2.4

การเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายครอบครัวต่อเดือนของ กทม. และ 3 จังหวัดรอบ กทม.¹

พ.ศ. สํารวจ	2529	2531	2533 ¹
ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น	6,587	7,873	10,386
ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค	6,018	7,117	9,412
อาหารและ เครื่องดื่ม	2,396	2,571	3,087
เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ²	120	168	179
ยาสูบ	140	144	146
เครื่องดื่มนํงห่ม	300	394	533
ที่อยู่อาศัย	1,645	2,073	2,508
ค่าพยาบาล ยา	167	217	269
ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล	173	199	224
ค่าจ่ายเกี่ยวกับพาหนะ	638	917	1,855
การบันเทิงและการอ่าน	209	212	314
การศึกษา	161	165	208
เบ็ดเตล็ด	69	57	89
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับอุปโภคฯ	569	756	974

¹ รวมเอาจังหวัด นนทบุรี บึงคธานี และสมุทรปราการเข้ามาศึกษา

² รวมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ซึ่งดื่มเมื่อไปบริโภคนอกบ้าน

ที่มา : รายงานผลเบื้องต้นการสำรวจภาวะ เศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2533

สำนักนายกรัฐมนตรี

เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนการใช้จ่ายของครอบครัวกรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัดรอบ กรุงเทพมหานคร จากตารางที่ 2.4 พบว่า ตลอดช่วง 2529 -2533 สัดส่วนอาหาร ยาสูบ พาหนะ มีแนวโน้มลดลง ขณะที่สัดส่วนการใช้จ่ายของเครื่องดื่มนํงห่ม เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ค่ารักษา

พยาบาล ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และสัดส่วนการใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยมีลักษณะทรงตัว

ตารางที่ 2.5

การเปรียบเทียบสัดส่วนการใช้จ่ายของครอบครัวทั้งหมด และ 3 จังหวัดรอบกทม.¹

ประเภทค่าใช้จ่าย	2529	2531	2533	2535
ยอดรวม	100.0	100.0	100.0	100.0
ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค	91.4	90.4	90.6	88.7
อาหารและเครื่องดื่ม	36.4	32.7	29.7	29.6
เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ²	1.8	2.1	1.7	2.7
ยาสูบ	2.1	1.8	1.4	1.3
เครื่องนุ่งห่ม	4.6	5.0	5.1	5.3
เคหสถาน/ที่อยู่อาศัย	25.0	26.3	24.5	24.5
ค่าพยาบาล ยา ดูแลสุขภาพ	2.5	2.8	2.6	3.2
ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล	2.6	2.5	2.2	2.3
ค่าจ่ายเกี่ยวกับพาหนะ	9.7	11.7	17.9	13.9
การบันเทิงและการอ่าน	3.2	2.7	3.0	3.0
การศึกษา	2.4	2.1	2.0	2.3
เบ็ดเตล็ด ³	1.1	0.7	0.9	0.6
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค	8.6	9.6	9.4	11.3

1 รวมเอาจังหวัด นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการเข้ามาศึกษา

2 รวมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ซึ่งดื่มเมื่อไปบริโภคนอกบ้าน

3 รวม ภาษีธุรกิจภาค ภาษี ฯลฯ

ที่มา : รายงานผลเบื้องต้นการสำรวจภาวะ เศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2533

สำนักนายกรัฐมนตรื

จากตารางที่ 2.5 พบว่า สัดส่วนการใช้จ่ายของครอบครัวในกรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ นั้นหมดไปกับการกินโดยเฉพาะหมวดอาหารฯ รองลงมาคือเคหสถานและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนการใช้จ่ายของครอบครัวกรุงเทพฯ และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ สำหรับหมวดอาหารตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2529-2535 มีแนวโน้มลดลง เครื่องดื่มอัลกอฮอล์ช่วง 2 ปีหลังสัดส่วนเพิ่มขึ้น ยาสูบมีแนวโน้มลดลง เครื่องนุ่งห่มเพิ่มเพียงเล็กน้อย ที่อยู่อาศัยช่วงปี พ.ศ.2529-2535 ค่อนข้างทรงตัว ค่ารักษาพยาบาลและดูแลสุขภาพเพิ่มขึ้น ค่าโดยสารพาหนะช่วงปี พ.ศ.2533-2535 ลดลง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเบ็ดเตล็ดลดลง ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการบริโภคอุปโภคเพิ่มขึ้น

เมื่อกล่าวถึงค่าใช้จ่ายทั้งที่เป็นค่าอุปโภคบริโภคและไม่ใช่อุปโภคบริโภค กิจกรรมทางเศรษฐกิจอีกกิจกรรมหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมากก็คือ การออม การบริโภคร่วมกับการออมอาจเปรียบได้กับการมองคนละด้านของ เหรียญเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อบุคคลหรือครัวเรือนมีรายได้ที่จะใช้จ่ายใช้สอย รายได้ส่วนหนึ่ง ไปในการบริโภคซื้อหาสินค้าและบริการ เพื่อสนองความต้องการของตน รายได้ส่วนที่เหลือที่มีใช้การบริโภคก็คือส่วนที่เป็นการออม เงินออมเป็นส่วนที่ผู้มีเงินได้เก็บออมเพื่อการบริโภคหรือลงทุนในอนาคต บางคนหรือบางครอบครัวอาจไม่คุ้นเคยกับการออมไม่สามารถเก็บเงินออมได้ เนื่องจากสถานะ เศรษฐกิจที่เป็นอยู่บีบบังคับให้ต้องใช้รายได้ทุกบาทไปเพื่อการบริโภค เงินออมมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความพอใจที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภคในปัจจุบัน เปรียบเทียบกับความพอใจที่จะได้รับ หากเลื่อนการบริโภคออกไปในอนาคตโดยผู้มีเงินได้จะเลือกเก็บออมไว้ หากคาดว่าจะได้รับความพอใจจากการบริโภคในอนาคตมากกว่า ผู้มีเงินได้แต่ละคนอาจเก็บออมโดยมีวัตถุประสงค์แตกต่างกันไป เช่น เพื่อจัดหาที่อยู่อาศัย เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือใช้จ่ายยามฉุกเฉิน

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นการกล่าวถึง กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การพิจารณาความเชื่อถือได้และความเที่ยงตรงของมาตรวัด งานสนาม และการประมวลผลข้อมูล

1. หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์คือห้างสรรพสินค้าที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และกลุ่มตัวอย่างอย่างง่ายขึ้นมา จำนวน 5 ห้าง ได้แก่ ห้างสรรพสินค้าเมอริคิงส์ วงเวียนใหญ่ ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์ บางแค ห้างสรรพสินค้าพาด้า ปิ่นเกล้าฯ ห้างสรรพสินค้าโรบินสัน อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ และห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล สีลม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นประชากรที่ไปจับจ่ายซื้อของที่ห้างสรรพสินค้าดังกล่าว ลักษณะการเลือกตัวอย่างผู้ตอบเป็นแบบบังเอิญ แต่พิจารณาเฉพาะผู้ตอบที่มาจับจ่ายแบบครอบครัว หรือสามี-ภรรยา หรือพ่อบ้าน-บุตร หรือ แม่บ้าน-บุตร สำหรับขนาดตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดไว้ 720 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม โดยกำหนดให้ผู้ตอบเป็นสมาชิกคนใดคนหนึ่ง ในครอบครัว

เนื่องจาก การทดสอบแบบสอบถามในขั้นต้น พบว่า การสอบถามแต่เฉพาะหัวหน้าครอบครัว โดยให้เป็นผู้ตอบแบบสอบถามนั้น หัวหน้าครอบครัวไม่สามารถตอบแบบสอบถามได้ครบทุกข้อ เนื่องจากหัวหน้าครอบครัวมีบทบาทสำคัญเป็นผู้หารายได้ แต่การจัดสรรรายได้เป็นค่าใช้จ่ายในสัดส่วนต่างๆกลับเป็นแม่บ้านหรือสมาชิกภายในครอบครัวร่วมกัน หัวหน้าครอบครัวไม่สามารถตอบแบบสอบถามในส่วนที่เป็นแบบแผนการบริโภคได้ครบถ้วน ดังนั้นจึงได้ปรับกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม โดยที่งานสนามนั้นผู้ช่วยวิจัยจะแจกแบบสอบถามเฉพาะผู้ตอบที่มาจับจ่ายแบบครอบครัว หรือสามี-ภรรยา หรือพ่อบ้าน-บุตร หรือ แม่บ้าน-บุตร เป็นต้น

3. การทดสอบแบบสอบถามในเรื่องความเชื่อถือได้ (reliability) นั้น ผู้วิจัยพบว่า มีบางคำถามที่ผู้ตอบไม่เข้าใจ และไม่สามารถจัดสรรแบบแผนการบริโภคได้ จึงทำการกำหนดแบบสอบถามออกมา 2 รูปแบบคือ

ก.รูปแบบการจัดสรรเป็นอัตราส่วนร้อยละ (ภาคผนวกแบบสอบถาม ชุด ก ข้อ 18)

ข.รูปแบบการจัดสรรเป็นจำนวนเงินจริง (ภาคผนวกแบบสอบถาม ชุด ข ข้อ 18)

สำหรับ ข. ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับตัวเลขจำนวนจริงเป็นอัตราส่วนร้อยละ

การทดสอบแบบสอบถามในเรื่องความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (construct validity) ผู้วิจัยใช้โครงสร้างคำถามจากกรอบความคิดการจำแนกแบบแผนการบริการของครอบครัวต่างๆ จากดัชนีราคาผู้บริโภครายละ 7 หมวด จากกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ และการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี

4. งานสนาม การปฏิบัติงานเก็บข้อมูลของผู้วิจัย ได้ดำเนินการจัดเตรียมพนักงานที่มีประสบการณ์ในการเก็บรวบรวมจำนวน 5 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาตรี โดยได้ดำเนินการอบรมพนักงานก่อนออกปฏิบัติงาน เพื่อให้เข้าใจถึงบทบาทของพนักงานสัมภาษณ์ ตัวอย่างไรจึงจะได้รับความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่าง การอธิบายแบบสอบถามต่อกรณีผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อสงสัย และวิธีการบันทึกข้อมูล

5. ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แม้จะมีการฝึกอบรมพนักงานก่อนออกปฏิบัติงานก็ตามพบว่าแบบสอบถามที่เก็บได้นั้น มีความสมบูรณ์จริงๆเพียง 544 ชุด ที่เหลืออีก 177 ชุด นั้น ขาดความสมบูรณ์อย่างมาก

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติพรรณนาเพื่อเปรียบเทียบสัดส่วนของการจัดสรรแบบแผนการบริการของครอบครัวและทดสอบสมมติฐานด้วยตัวสถิติ t-test โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป spss/pc+ ในการประมวลผลข้อมูล

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่อง การปรับเปลี่ยนแบบแผนการบริโภคของครอบครัวไทย และ ไทยเชื้อสายจีน ในมหานครกรุงเทพฯ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน โดยจำแนกตามคุณลักษณะข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

1. แสดงข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างทั้งครอบครัวไทย และ ไทยเชื้อสายจีน ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลัง ลักษณะทั่วไปของครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน รายได้ สภาพทางการเงิน การจัดสรรการใช้จ่าย ตลอดจนบทบาทหลักในครอบครัว
2. แบบแผนการบริโภคของครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน
3. การทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบการบริโภคระหว่างครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน
4. พรรณนาการปรับเปลี่ยนแบบแผนการบริโภคของครอบครัวไทย

1. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ภูมิหลัง เป็นการกล่าวถึงลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้อง จำนวนแบบสอบถามที่เก็บได้ทั้งสิ้น 721 ชุด แต่มีแบบสอบถามที่สมบูรณ์จริงๆเพียง 544 ชุด คิดเป็นร้อยละ 75.5 โดยจำแนกกลุ่มตัวอย่างมาจากครอบครัวไทย 351 ชุด และครอบครัวไทยเชื้อสายจีน 193 ชุด ซึ่งสามารถสรุปภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้

ตารางที่ 4.1

การแจกแจงกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะ เชื้อชาติ เพศ อายุ

ลักษณะ ของกลุ่มตัวอย่าง		ครอบครัวไทย ร้อยละ	ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ร้อยละ
เชื้อชาติ		64.5	35.5
เพศ	ชาย	31.7	28.9
	หญิง	68.3	71.1

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

การแจกแจงกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะ เชื้อชาติ เพศ อายุ

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ครอบครัวไทย ร้อยละ	ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ร้อยละ
อายุ น้อยกว่า 25 ปี	5.4	11.3
26-30	17.9	21.8
31-35	24.2	27.5
36-40	24.5	23.8
41-45	12.5	7.8
46-50	9.2	6.2
มากกว่า 50 ปี	6.3	1.6

จากการศึกษาครอบครัวกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 544 ครอบครัว เป็นครอบครัวไทย 351 ครอบครัว และครอบครัวไทยเชื้อสายจีน 193 ครอบครัว โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามของครอบครัวไทย และไทยเชื้อสายจีนเป็นเพศหญิงมากกว่าชาย โดยมีสัดส่วนชายต่อหญิงที่ตอบแบบสอบถามประมาณ 1 ต่อ 3

สำหรับอายุผู้ตอบแบบสอบถามในครอบครัวไทยส่วนใหญ่อยู่อายุ 31-35 ปี และช่วงอายุ 36-40 ปี โดยรวมกันแล้วประมาณเกือบครึ่งของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่เป็นไทย ขณะที่ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ผู้ตอบแบบสอบถามประมาณร้อยละ 27 อยู่ในช่วงอายุ 36-40 ปี

ตารางที่ 4.2

การแจกแจงกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะการศึกษาและสถานภาพผู้ตอบ

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ครอบครัวไทย ร้อยละ	ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ร้อยละ
สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม		
พ่อบ้าน	29.9	28.0
แม่บ้าน	38.5	39.4
บุตร	18.7	17.1
ญาติ	12.9	15.5
สถานภาพสมรส		
โสด	30.8	46.1
สมรส	62.0	47.7
แยกกันอยู่	2.6	0.0
หม้าย/หย่าร้าง	4.6	6.2
การศึกษาขั้นสุดท้าย		
ต่ำกว่ามัธยม	11.7	15.1
มัธยม, อาชีวะ	44.7	29.0
ปริญญาตรี	41.3	52.8
สูงกว่าปริญญาตรี	2.3	3.1

เมื่อพิจารณาภาพรวมทั้งหมดพบว่า จำนวนมากของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแม่บ้านทั้งครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน มีสถานภาพสมรสแล้ว และมีระดับการศึกษาถึงปริญญาตรี รองลงมาคือระดับมัธยมและอาชีวะ

สำหรับครอบครัวไทยเชื้อสายจีนผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแม่บ้านร้อยละ 39 โดยมีทั้งสถานภาพ
โสดและสมรสใกล้เคียงกัน และกว่าครึ่งของกลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาระดับปริญญาตรี

ตารางที่ 4.3

การแจกแจงกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะภูมิลำเนา

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ครอบครัวไทย ร้อยละ	ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ร้อยละ
ภูมิลำเนาเดิมที่ครอบครัวเคยอยู่เมื่อ 5 ปีที่แล้ว		
กรุงเทพมหานคร	30.6	61.3
ปริมณฑล	22.9	14.8
ภาคกลาง	10.6	6.1
ภาคเหนือ	8.3	2.0
ภาคอีสาน	10.2	3.6
ภาคตะวันออก	4.6	5.6
ภาคตะวันตก	5.1	1.5
ภาคใต้	7.7	5.1

ลักษณะครอบครัวไทยที่ศึกษา จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างพบว่า ช่วง 5 ปีที่ผ่านมา
ครอบครัวไทยร้อยละ 30.6 ไม่เคยมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด และมีร้อยละ 22.9 ที่อยู่เขตปริมณฑล
ได้แก่ จังหวัด สมุทรสาคร สมุทรปราการ นนทบุรี และนครปฐม

เช่นเดียวกับครอบครัวไทยเชื้อสายจีน มากกว่าครึ่งของกลุ่มตัวอย่างมีถิ่นฐานภูมิลำเนาอยู่
ในกรุงเทพมหานคร เมื่อพิจารณาช่วง 5 ปี ที่ผ่านมา

จึงอาจกล่าวได้ว่า ครอบครัวที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร เดิมเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมมา
จากต่างจังหวัดส่วนหนึ่ง และย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองหลวงและจากการศึกษาช่วง 5 ปี ครอบครัว
ไทยเชื้อสายจีนมีอัตราการปักหลักถิ่นฐานอยู่ในเมือง โดยเฉพาะ เมืองหลวงมากกว่า และมีอัตราการย้าย

ก็น้อยกว่าครอบครัวไทย อัตราส่วนกว่าครึ่งที่อยู่กรุงเทพมหานครในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา

1.2 ลักษณะโดยทั่วไปของครอบครัว เป็นการกล่าวถึงสภาพทั่วไปของครอบครัวต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย ประเภทที่อยู่อาศัย ขนาดครอบครัว ผู้เป็นหลักในการหารายได้ อาชีพหลักและอาชีพเสริมของหัวหน้าครอบครัว อาชีพของสมาชิกในครอบครัว จำนวนสมาชิกที่มีรายได้ และรายได้รวมทุกคนและทุกแหล่งของครอบครัว

ตารางที่ 4.4

การแจกแจงตามลักษณะประเภทที่อยู่อาศัย และจำนวนสมาชิก

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ครอบครัวไทย ร้อยละ	ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ร้อยละ
ประเภทของที่อยู่อาศัย		
บ้านเดี่ยว	57.4	26.3
ทาวเฮาส์	14.6	23.8
แฟลต/ห้องเช่า	14.0	5.2
ตึกแถว/ห้องแถว	10.3	43.5
คอนโดฯ	2.8	1.0
อื่นๆ	0.9	0.2
ขนาดครอบครัว		
1-2 คน	10.0	6.7
3-4 คน	35.3	20.7
5-6 คน	31.1	35.8
7-9 คน	18.5	30.1
มากกว่า 9 คน	5.1	6.7

ประเภทที่อยู่อาศัยของครอบครัวไทย กว่าครึ่งของกลุ่มตัวอย่างนั้นเป็นลักษณะบ้านเดี่ยว ขณะที่ประเภทที่อยู่อาศัยครอบครัวไทยเชื้อสายจีนมีลักษณะเป็นตึกแถว / ห้องแถว เมื่อเปรียบเทียบ

อัตราส่วนประเภทที่อยู่อาศัยของครอบครัวไทยมีค่านิยมพักบ้านเดี่ยวมากกว่าครอบครัวไทยเชื้อสายจีนขณะที่ครอบครัวไทยเชื้อสายจีนยังคงค่านิยมอยู่บ้านประเภทตึกแถว

สำหรับจำนวนสมาชิกที่อยู่ในครอบครัว ครอบครัวไทย โดยเฉลี่ยมีสมาชิกประมาณ 3-4 คน ขณะที่ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน โดยเฉลี่ยมีอัตราสูงกว่าคือ ประมาณ 5-6 คนซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นครอบครัวที่มีขนาดใหญ่กว่า

ตารางที่ 4.5

การแจกแจงตามลักษณะผู้เป็นหลักในการหารายได้และอาชีพหลัก

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ครอบครัวไทย	ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน
	ร้อยละ	ร้อยละ
ผู้เป็นหลักในการหารายได้ของครอบครัว		
พ่อบ้าน	49.8	70.5
แม่บ้าน	29.7	10.9
บุตร	15.3	8.6
ญาติ	5.2	10.0
อาชีพหลักของหัวหน้าครอบครัว		
ค้าขาย	33.0	39.3
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	19.7	5.1
ลูกจ้าง/พนักงานเอกชน	23.4	20.9
รับจ้าง/ อาชีพอิสระ	16.5	26.0
อื่นๆ	7.4	6.7

จากการศึกษาพบว่า ผู้เป็นหลักในการหารายได้ของครอบครัวไม่ว่าจะเป็นครอบครัวไทยหรือครอบครัวไทยเชื้อสายจีนนั้น ภาระนี้ตกแก่พ่อบ้านเป็นหลักซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณารายอัตราส่วนของแม่บ้าน แม่บ้านที่อยู่ในครอบครัวไทยนั้น รับภาระ เป็นหลักในการหารายได้ให้แก่ครอบครัวมากกว่าแม่บ้านของครอบครัวไทยเชื้อสายจีน

และ เมื่อศึกษาถึงลักษณะอาชีพหลัก ของหัวหน้าครอบครัวซึ่งถือว่าเป็นหลักในการหารายได้

พบว่า หัวหน้าของครอบครัวไทยมีอาชีพค้าขายร้อยละ 33 รองลงมาเป็นลูกจ้างหรือพนักงานเอกชน เมื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนของลักษณะอาชีพ ร้อยละ 40 ของครอบครัวไทยเชื้อจีนมีอาชีพค้าขาย รองลงมาเป็นกลุ่มอาชีพรับจ้างทำของหรืองานอิสระ และหัวหน้าครอบครัวไทยเชื้อสายจีน มีอาชีพค้าขายมากกว่าหัวหน้าครอบครัวไทย ขณะเดียวกันหัวหน้าครอบครัวไทยเชื้อสายจีนนี้รับราชการน้อยมาก

ดังนั้น สำหรับการศึกษาคั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า ครอบครัวไทยเชื้อสายจีนดำรงอาชีพค้าขายสืบต่อจากบรรพบุรุษ และขณะเดียวกัน หัวหน้าครอบครัวไทยก็หันมานิยมประกอบอาชีพค้าขายมากขึ้น

ตารางที่ 4.6

การแจกแจงตามลักษณะอาชีพเสริมฯ และอาชีพของสมาชิกในบ้าน

ลักษณะ ของกลุ่มตัวอย่าง	ครอบครัวไทย ร้อยละ	ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ร้อยละ
อาชีพเสริมของหัวหน้าครอบครัว		
ไม่มีอาชีพ	48.1	51.3
ค้าขาย	16.8	16.6
ลูกจ้าง/พนักงานเอกชน	8.3	5.2
อื่นๆ	6.8	6.7
อาชีพของสมาชิกในบ้าน		
ไม่มีอาชีพ	17.8	21.2
ค้าขาย	41.9	45.1
ราชการ/รัฐวิสาหกิจ	15.2	19.5
ลูกจ้าง/พนักงานเอกชน	33.4	38.9
รับจ้าง/ อาชีพอิสระ	23.1	30.6
อื่นๆ	7.8	6.7

หัวหน้าครอบครัวไทยผู้เป็นหลักในการหารายได้และมักไม่ได้ประกอบอาชีพเสริม เช่นเดียวกับหัวหน้าครอบครัวไทยเชื้อสายจีน และ เมื่อพิจารณาอัตราส่วนร้อยละ พบว่ามีอัตราค่อนข้างใกล้เคียงกัน

สำหรับอาชีพของสมาชิกภายในบ้านซึ่งอาจเป็น ภรรยา หรือสามี หรือบุตร หรือญาติผู้อาศัย ร่วมชายคา พบว่า กลุ่มตัวอย่างครอบครัวไทย 351 คนสมาชิกในบ้านไม่มีอาชีพคิดเป็นร้อยละ 17.8 สมาชิกในบ้านมีอาชีพค้าขายร้อยละ 42 มีอาชีพเป็นลูกจ้าง พนักงานเอกชนร้อยละ 33 มีอาชีพอิสระ ร้อยละ 23 ขณะที่สมาชิกของครอบครัวไทยเชื้อสายจีน 193 คน สมาชิกในครอบครัวมีอาชีพค้าขายร้อยละ 45 มีอาชีพเป็นลูกจ้างและพนักงานเอกชนร้อยละ 39 ที่เหลือประกอบอาชีพรับจ้าง ทาของหรืออิสระและอื่นๆ

ตารางที่ 4.7

การแจกแจงตามลักษณะ จำนวนสมาชิกที่มีรายได้ และรายได้รวม

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ครอบครัวไทย ร้อยละ	ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ร้อยละ
จำนวนสมาชิกที่มีรายได้ในครอบครัว		
1 คน	24.8	21.2
2 คน	22.5	25.5
3 คน	18.6	21.7
4 คน	22.5	13.1
มากกว่า 4 คน	11.6	18.5
รายได้รวมทุกคนและทุกแหล่งต่อเดือนทั้งหมด		
ต่ำกว่า 10,000	14.1	7.6
10,000-29,999	39.7	25.4
30,000-59,999	25.9	41.5
60,000-89,999	9.4	10.4
90,000-119,999	2.0	3.6
120,000-149,999	3.7	4.7
150,000-200,000	4.6	5.2
สูงกว่า 200,000	0.6	1.6

จากตารางที่ 4.7 ครอบครัวไทยและครอบครัวไทยเชื้อสายจีนมีสมาชิกที่มีรายได้ส่วนใหญ่น้อย 2-3 คน ค่าเงินครอบครัว และถ้าย้อนกลับไปที่พิจารณาตารางที่ 4.4 จำนวนสมาชิกในครอบครัวโดยเฉลี่ย จะพบว่า ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน มีภาวะพึ่งพิงสูงกว่า (สมาชิกที่ไม่มีรายได้มีจำนวนสูงกว่า)

เมื่อพิจารณารายได้รวมทุกคนและทุกแหล่งต่อเดือนทั้งหมดของครอบครัว ครอบครัวไทย ประมาณร้อยละ 40 มีรายได้อยู่ในช่วง 10,000-29,999 บาทต่อเดือน ประมาณ 1 ใน 4 ของกลุ่มตัวอย่าง มีรายได้ในช่วง 30,000-59,999 บาทต่อเดือน และรายได้ช่วงสูงสุดมากกว่า 200,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 0.6 ของกลุ่มตัวอย่าง

เปรียบเทียบกับครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ประมาณร้อยละ 41 มีรายได้ในช่วง 30,000-59,999 บาทต่อเดือน (เนื่องจากสมาชิกในบ้านที่มีรายได้มีจำนวนเฉลี่ยสูงกว่าครอบครัวไทย) และรายได้ช่วงที่สูงกว่า 200,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 1.6

1.3 สภาพทางการเงินและการจัดสรรค่าใช้จ่ายต่างๆ ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 4.8

การแจกแจงตามลักษณะความคิดเห็นต่อสภาพการเงินต่อเดือน

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ครอบครัวไทย ร้อยละ	ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ร้อยละ
ความคิดเห็นต่อสภาพทางการเงิน		
พอดี ๆ	35.0	46.6
พอเพียงและเหลือเก็บ	36.7	33.5
ไม่พอเพียง	10.6	5.7
ไม่พอเพียงแล้วยังมีหนี้สิน	17.7	14.2

จากตารางที่ 4.8 เปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างของครอบครัวไทย และครอบครัวไทยเชื้อสายจีน อัตราส่วนความคิดเห็นต่อ การประมาณค่าใช้จ่ายบริโภคนั้นพอดีหรือพอเพียงกับรายได้ต่อเดือนที่รับมา ร้อยละ 35 ของครอบครัวไทย และร้อยละ 46 ของครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ประมาณร้อยละ 10

ของครอบครัวไทยมีความเห็นว่ามีพอใช้ ขณะที่ร้อยละ 5 ของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนมีความคิดเห็นแบบเดียวกัน

ส่วนที่เห็นว่ารายได้เพียงพอและยังเหลือเก็บ มีร้อยละ 30 กว่าของทั้งครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน ขณะที่มีความคิดเห็นว่าร้อยละ 17 ของครอบครัวไทย และร้อยละ 14 ของครอบครัวไทยเชื้อสายจีน รายได้ไม่เพียงพอและยังมีหนี้สิน

ตารางที่ 4.9

การจัดสรรรายการใช้จ่ายของครอบครัวกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ครอบครัวไทย ร้อยละ	ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ร้อยละ
กิน-ใช้ต่อเดือน		
0 -20	4.3	4.1
21-40	20.2	16.1
41-60	29.8	38.3
61-80	36.9	27.9
81-100	8.8	13.0
ค่าเฉลี่ย	58.1	60.7
ผ่อนส่งธนาคาร/หนี้สิน		
0 -20	66.7	65.3
21-40	24.5	19.1
41-60	7.1	8.3
61-80	0.8	3.7
81-100	0.9	3.6
ค่าเฉลี่ย	18.3	19.9

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

การจัดสรรรายการใช้จ่ายของครอบครัวกลุ่มตัวอย่าง

สัณษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ครอบครัวไทย ร้อยละ	ครอบครัวไทย เชื้อสายจีน ร้อยละ
เหลือเก็บไว้		
0 -20	62.1	57.5
21-40	24.8	33.7
41-60	9.4	4.7
61-80	2.8	0.5
81-100	0.9	3.6
ค่าเฉลี่ย	23.1	26.2

จากตารางพบว่าเมื่อจัดสรรการบริโภคเป็น 100 ส่วนแล้ว กลุ่มตัวอย่างครอบครัวไทย และไทยเชื้อสายจีน บริโภคโดยเฉลี่ยกว่าครึ่ง (58.1 และ 60.7) หอมดไปกับการบริโภคกิน-ใช้ ใช้จ่ายส่วนที่เป็นหนี้สินหรือผ่อนส่ง จำนวนกลุ่มตัวอย่างกว่าครึ่งทั้งครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน มีหนี้หรือผ่อนส่ง โดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 18-19

ส่วนที่เป็นเงินออมหรือเก็บไว้ จำนวนกลุ่มตัวอย่างกว่าครึ่ง ออมโดยเฉลี่ย ประมาณ หนึ่งในสี่ หรือช่วงร้อยละ 23-26 ทั้งครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน

ตารางที่ 4.10
การจัดสรรรายการบริโภคของครอบครัวกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ครอบครัวไทย ร้อยละ	ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ร้อยละ
รายละเอียด : การบริโภค 4 รายการต่อเดือน		
1. บริโภครายการอาหารและเครื่องดื่ม		
0-20	16.8	7.8
21-40	27.9	34.2
41-60	43.9	45.4
61-80	10.5	9.0
81-100	0.9	3.6
ค่าเฉลี่ย	44.1	44.7
2. เคหลกาน ; ค่าเช่า/ผ่อนอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์		
0 -20	75.5	70.4
21-40	16.5	20.7
41-60	6.3	7.3
61-80	0.8	0.0
81-100	0.9	3.4
ค่าเฉลี่ย	15.6	15.3

ตารางที่ 4.10(ต่อ)

การจัดสรรรายการบริโภคของครอบครัวกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ครอบครัวไทย ร้อยละ	ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ร้อยละ
3. ของใช้ในบ้าน: สบู่ น้ำ แก๊ส ไฟ ประปา ฯลฯ และเครื่องนุ่งห่ม		
0 -20	69.8	10.0
21-40	26.8	56.8
41-60	2.5	26.5
61-80	0.0	3.1
81-100	0.9	3.6
ค่าเฉลี่ย	18.2	16.7
4. อื่นๆ (เช่น ค่าการศึกษา ค่าพาหนะ โดยสาร ท้ายรถ บริจาค บันเทิง ดูหนัง-ฟังเพลง หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ฯลฯ)		
0 -20	67.0	70.5
21-40	27.3	21.7
41-60	3.7	2.6
61-80	4.8	1.6
81-100	0.9	3.6
ค่าเฉลี่ย	22.1	23.3

จากตารางที่ 4.10 พบว่า เมื่อจัดสรรการบริโภคออกเป็น 4 รายการ โดยแต่ละรายการแบ่งเป็น 100 ส่วนแล้ว โดยค่าเฉลี่ยของการบริโภคอาหาร ประมาณร้อยละ 44 ทั้งในครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน โดยที่ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน มีสัดส่วนการบริโภคที่สูงกว่าเพียงเล็กน้อย

รายจ่ายส่วนที่เป็นเคหสถานหรือการอยู่อาศัย : ค่าเช่า /ผ่อนสังหาริมทรัพย์และอสังหา-
 รมทรัพย์ เมื่อพิจารณาการจัดสรร ประมาณว่าครึ่งของครอบครัวกลุ่มตัวอย่างตอบ ค่าเฉลี่ยการ
 บริโภคประมาณร้อยละ 15 ทั้งครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน

รายจ่ายที่เป็นของใช้ในบ้านและเครื่องนุ่งห่ม เมื่อพิจารณารายละเอียด ประมาณร้อยละ
 70ของกลุ่มตัวอย่างครอบครัวไทยที่จ่ายเป็นของใช้ในบ้าน-ค่าเสื้อผ้า อยู่ในช่วง 0-20 ส่วนของค่าใช้
 จ่าย ขณะที่กลุ่มตัวอย่างครอบครัวไทยเชื้อสายจีนใช้จ่ายโดยประมาณร้อยละ 57 บริโภคของใช้
 ในบ้าน-เสื้อผ้า อยู่ในช่วง 21-40 ส่วน

รายการหมวดอื่นๆ หมายถึง ค่าการศึกษา พาหนะ ค่าโดยสาร ทาบุญ บริจาค บันเทิง
 ฯลฯ ค่าโดยเฉลี่ยของการใช้จ่ายประเภทนี้ ประมาณร้อยละ 22-23ของกลุ่มตัวอย่างครอบครัวไทยและ
 ไทยเชื้อสายจีนที่แบ่งค่าใช้จ่ายออกเป็น 100 ส่วน โดยที่ กว่าครึ่งของของครอบครัวไทยและไทยเชื้อ
 สายจีนที่มีค่าใช้จ่ายอื่นๆอยู่ในช่วง 0-20 ส่วน

ตารางที่ 4.11

การจัดสรรรายการของใช้ในบ้านและ เครื่องนุ่งห่มของครอบครัวกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ครอบครัวไทย ร้อยละ	ครอบครัวไทย เชื้อสายจีน ร้อยละ
การจัดสรรรายละเอียดของรายการกลุ่มที่สาม		
1. ของใช้ในบ้านที่ซื้อตามร้านค้า หรือตลาด หรือซูเปอร์มาร์เก็ต เช่น สบู่ แป้ง ผงซักฟอก ฯลฯ		
0 -20	22.8	16.6
21-40	49.8	37.7
41-60	21.1	33.3
61-80	4.6	7.7
81-100	1.7	4.7
ค่าเฉลี่ย	36.5	40.8
2. เครื่องนุ่งห่ม เสื้อผ้า		
0 -20	52.8	64.8
21-40	31.1	24.8
41-60	12.2	5.7
61-80	2.2	1.0
81-100	1.7	4.7
ค่าเฉลี่ย	27.6	23.3
3. ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการกิน-ใช้ เช่น ภาษี ดอกเบี้ย เงินสุญหาบุญ สลากกินแบ่ง ฯลฯ		
0 -20	25.2	26.9
21-40	50.0	40.5
41-60	17.7	22.2
61-80	4.5	4.2
81-100	2.6	6.2
ค่าเฉลี่ย	35.9	35.9

จากตารางที่ 4.11 กลุ่มตัวอย่างครอบครัวไทย 351 คน และครอบครัวไทยเชื้อสายจีน 193 รายการบริโภคน้ำมันพืชที่ซื้อตามซูเปอร์มาร์เก็ต เช่น สบู่ ผงซักฟอก ฯลฯ ประมาณร้อยละ 36 ของค่าใช้จ่ายของกลุ่มที่สาม (หมวดของใช้ในบ้านและเครื่องนุ่งห่ม) ของ และร้อยละ 40 ของค่าใช้จ่ายของครอบครัวไทยเชื้อสายจีน

รายการเสื้อผ้าโดยเฉลี่ย ประมาณ 1 ใน 4 ของค่าใช้จ่ายกลุ่มนี้ ของครอบครัวไทยและจีน

รายการที่ไม่เกี่ยวกับการกิน-ใช้ เช่น ภาษี ดอกเบี้ย เงินสุญ ค่าธรรมเนียม ทาบุญ กงกัณแบ่ง ฯลฯ โดยเฉลี่ยประมาณ 1 ใน 3 ของค่าใช้จ่ายของกลุ่มนี้ของครอบครัวไทยและจีน

ตารางที่ 4.12

การจัดสรรรายการบริโภคกลุ่มอื่นๆของครอบครัวกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ครอบครัวไทย	ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน
	ร้อยละ	ร้อยละ
การจัดสรรรายละเอียดยรายการในกลุ่มที่สี่		
1. ค่าการศึกษา ค่าเทอมบุตร หนังสือ ฯลฯ		
0 -20	42.5	45.2
21-40	30.7	25.4
41-60	20.2	16.4
61-80	4.9	6.3
81-100	1.7	6.7
ค่าเฉลี่ย	24.4	25.1

ตารางที่ 4.12(ต่อ)
การจัดสรรรายการบริโภคกลุ่มอื่นๆของครอบครัวกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ครอบครัวไทย ร้อยละ	ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ร้อยละ
2. บันทึ๊ง ; ค่าคูนั๊ง ฟั๊ง เพลง เทบ วิดีโอ CD. ฯลฯ		
0 -20	89.5	82.4
21-40	7.9	10.3
41-60	0.9	0.6
61-80	0.0	0.0
81-100	1.7	6.7
ค่าเฉลี่ย	10.0	9.5
3. ค่าโดยสวาร พาหนะ น้ำมัน ทางด่วน ฯลฯ		
0 -20	62.4	53.4
21-40	29.3	31.6
41-60	6.3	6.7
61-80	0.3	1.6
81-100	1.7	6.7
ค่าเฉลี่ย	36.0	34.8
4. ค่าดูแลสุขภาพ รักษาพยาบาล		
0 -20	84.6	78.8
21-40	12.0	12.9
41-60	1.7	1.6
61-80	0.0	0.0
81-100	1.7	6.7
ค่าเฉลี่ย	17.5	18.2

ตารางที่ 4.12(ต่อ)

การจัดสรรรายการบริโภคกลุ่มอื่นๆของครอบครัวกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ครอบครัวไทย ร้อยละ	ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ร้อยละ
5. บุหรี่-เหล้า		
0 -20	96.6	89.1
21-40	0.8	2.1
41-60	0.9	1.6
61-80	0.5	0.0
81-100	1.7	6.7
ค่าเฉลี่ย	6.8	6.3
6. เบ็ดเตล็ดและค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล		
0 -20	90.6	89.1
21-40	5.7	4.2
41-60	2.0	0.0
61-80	0.0	0.0
81-100	1.7	6.7
ค่าเฉลี่ย	5.3	6.1

จากตารางที่ 4.12 หมวดค่าใช้จ่ายอื่นๆ ซึ่งประกอบไปด้วย 6 รายการ กลุ่มตัวอย่างครอบครัวไทย 351คน และครอบครัวไทยเชื้อสายจีน 193คน จัดสรรรายการบริโภคดังนี้รายการการศึกษา ค่าเทอมเล่าเรียนบุตร หนังสือ โดยเฉลี่ยประมาณ 1 ใน 4ของค่าใช้จ่ายหมวดอื่นๆ ของครอบครัวไทย และไทยเชื้อสายจีน

รายการบันเทิง ได้แก่ รายการคุณหญิง ฟังเพลง วิทยุ CD. ฯลฯ โดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 9-10 ของค่าใช้จ่ายหมวดอื่นๆ ของครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน

รายการค่าโดยสาร พาหนะ น้ำมัน ทางด่วน ฯลฯ โดยเฉลี่ยประมาณ 1 ใน 3 ของค่าใช้จ่ายหมวดอื่นๆของครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน

รายการค่าดูแลสุขภาพ รักษาพยาบาล โดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 17-18 ของค่าใช้จ่ายของครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน รายการบุหรี- เหล้า โดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 6ของค่าใช้จ่ายของครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน รายการเบ็ดเตล็ดและบริการส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 5-6 ของค่าใช้จ่ายหมวดอื่นๆของครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน

ตารางที่ 4.13

การจัดสรรรายการ เข้าซื้อ/ผ่อนส่งของครอบครัวกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะ ของกลุ่มตัวอย่าง	ครอบครัวไทย ร้อยละ	ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ร้อยละ
การเข้าซื้อ/ซื้อผ่อน		
ไม่เข้าซื้อ/ไม่ผ่อน	41.9	52.2
เข้าซื้อ/ผ่อน	58.1	48.8
กรณีที่ไม่เข้าซื้อ		
บ้าน	40.7	34.7
ที่ดิน	17.9	18.1
เครื่องไฟฟ้า	15.7	8.3
รถ	31.3	20.3
อื่นๆ (เครื่องจักร ฯลฯ)	0.3	1.5

รายการเข้าซื้อ/ผ่อนส่ง โดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 58ของครอบครัวไทย และร้อยละ 49ของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนที่ผ่อนส่งหรือเข้าซื้อ และรายการที่ผ่อนส่งมากที่สุดทั้งครอบครัวไทย

และไทยเชื้อสายจีน คือ บ้าน อันตักถัดมาคือ รถ สำหรับอื่นๆ หมายถึง เครื่องจักร วัตถุประสงค์การผลิต เป็นต้น

ตารางที่ 4.14

รูปแบบการออมเงินของครอบครัวกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ครอบครัวไทย ร้อยละ	ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ร้อยละ
การเก็บเงินออมของครอบครัว		
ไม่มี	3.7	5.2
เก็บเงินสดที่บ้าน	23.9	36.8
ซื้อทองรูปพรรณ	33.0	40.9
ฝากกั๊กยืม	17.4	14.0
ฝากธนาคาร	77.8	85.7
ซื้อหุ้น	7.7	11.4
ซื้อพันธบัตร	4.3	7.3
สลากออมสิน	9.7	13.2
ซื้อผ่อนส่ง เป็นเครื่องใช้	4.6	6.2
ซื้อที่ดิน	12.0	15.5
ซื้อบ้าน	8.0	19.2
ซื้อบ้านและที่ดิน	12.5	18.7
เงินฝากกองทุนอื่นๆ	12.3	14.0
กรมธรรม์ประกันชีวิต	23.9	33.2
เล่นแชร์	28.2	34.7
อื่นๆ	5.1	0.0

การออมเป็นส่วนหนึ่งของรายการบัญชี ในแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ การออมเป็นการลงทุน การออมเป็นส่วนเหลือจากการบริโภค ที่หักออกจากรายได้ และการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง ผู้ตอบเพียงน้อย

นิตที่ตอบว่า ครอบครัวของคนไม่มีการออม จากตารางที่ 4.14 ครอบครัวไทยส่วนใหญ่ออมเงินในรูปแบบฝากธนาคาร อีกประมาณไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ออมในรูปแบบทองคำ ครอบครัวจำนวนไม่น้อยที่ออมในรูปแบบเก็บเงินที่บ้าน จ่ายกรมธรรม์ชีวิต และ เล่นแชร์

ตารางที่ 4.15
บทบาทหลักในการใช้จ่าย/ซื้อของ

ค่าใช้จ่าย	ลักษณะครอบครัว	ครอบครัวไทย		ครอบครัวไทย เชื้อสายจีน	
	บทบาทหลัก	ร้อยละ	บทบาทหลัก	ร้อยละ	
อาหาร	แม่บ้าน	54.1	แม่บ้าน	61.7	
เคสสถาน; ค่าเช่า/ผ่อน	พ่อบ้าน	30.8	พ่อบ้าน	28.0	
ของใช้ในบ้าน; สบู่ ยาสีฟัน	แม่บ้าน	29.9	แม่บ้าน	38.3	
เสื้อผ้า	ต่างคนต่างจ่าย	54.4	ต่างคนต่างจ่าย	52.8	
ค่าการศึกษา	พ่อบ้าน	40.7	พ่อบ้าน	41.5	
ค่าบันเทิง	ต่างคนต่างจ่าย	38.5	ต่างคนต่างจ่าย	38.3	
ค่าโดยสาร พาหนะ	ต่างคนต่างจ่าย	39.6	ต่างคนต่างจ่าย	42.0	
ค่าดูแลสุขภาพ รักษาพยาบาล	พ่อบ้าน	38.2	พ่อบ้าน	31.6	
บุหรี/เหล้า	พ่อบ้าน	19.7	พ่อบ้าน	21.2	
ของขวัญ บริจาค/ทำบุญ	ทุกคนช่วยกัน	28.2	แม่บ้าน	27.5	
สลากกินแบ่ง	พ่อบ้านแม่บ้าน	42.3	พ่อบ้าน	52.5	

จากตารางที่ 4.15 พบว่า บทบาทในการใช้จ่ายหรือซื้อของ ซึ่งได้แก่ อาหาร ของใช้ในบ้าน จัพวก สบู่ ยาสีฟัน ผงซักฟอก ฯลฯ เป็นภาระกิจหลักของแม่บ้านทั้งครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน บทบาทในการจ่ายค่ารักษาพยาบาล ดูแลสุขภาพ ค่าเล่าเรียนบุตร รวมถึงค่าบุหรี เหล้า หรือแม้แต่การเสี่ยงโชคสลากกินแบ่ง เป็นภาระกิจหลักของพ่อบ้านทั้งครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน

สำหรับค่าเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ค่าโดยสารพาหนะ ค่าหนังสือ นิตยสาร เป็นค่าใช้จ่ายที่
โดยปกติแล้วต่างคนต่างจ่ายเองทั้งครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน

บทบาทแห่งการเลี้ยงชีพ-สลากกินแบ่ง พบว่า พ่อบ้านแม่บ้านมีสิทธิ์พอกัน และดูเหมือน
ว่าพ่อบ้านในครอบครัวไทยเชื้อสายจีนจะมีบทบาทอยู่ไม่น้อยทีเดียว

2. แบบแผนการบริโภคของครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน

2.1 สรุปแบบแผนการบริโภคของครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน

ตารางที่ 4.16

แบบแผนการบริโภคของครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน

รายการบริโภค	กลุ่มตัวอย่าง ครอบครัวไทย	กลุ่มตัวอย่าง ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน
1.อาหาร	44.1	44.7
2.เคสสถาน ค่าเช่า/ผ่อน สังหาริมทรัพย์/อสังหาริมทรัพย์	15.6	15.3
3.ของใช้ในบ้าน	6.6	6.8
เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	5.0	3.9
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการกิน-ใช้	6.5	6.0
4.อื่นๆ ; การศึกษา	5.5	5.8
บันเทิง	2.2	2.2
ค่าโดยสาร พาหนะ	8.0	8.2
ค่าดูแลสุขภาพ/รักษาพยาบาล	3.9	4.2
บุหรี-เหล้า	1.5	1.5
เบ็ดเตล็ด ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล	1.1	1.4

จากตารางที่ 4.16 พบว่า รายการบริโภคของกลุ่มตัวอย่างทั้งครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน ประมาณเกือบครึ่งหมดไปกับรายการอาหาร รองลงมาประมาณร้อยละ 15หมดไปกับรายการผ่อนส่งหรือค่าเช่า

หมวดเสื้อผ้า เครื่องใช้ในบ้าน ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่มีประจำภายในบ้าน' ดังนั้น จึงเป็นอัตราส่วนที่มากพอสมควร แม้จะเป็นของเล็กๆน้อยๆแต่เป็นสินค้าที่ใช้แล้วหมดไป เช่นเดียวกับหมวดอาหาร

ในหมวดอื่นๆ รายการการศึกษาประมาณร้อยละ 5 และค่าโดยสาร พาหนะมีค่าใช้จ่ายสูงสุดในหมวดนี้ อีกประเด็นที่น่าสนใจก็คือ กลุ่มดูแลสุขภาพและการรักษาพยาบาลมีอัตราส่วนที่ไม่น้อยซึ่งเป็นตัวชี้ที่อาจจะกล่าวได้ว่า ครอบครัวหันมาสนใจดูแลสุขภาพมากขึ้น

สำหรับบันเทิง เช่น ดูหนัง-ฟังเพลง อย่างไรก็ดี กลุ่มตัวอย่างยังให้ความสำคัญมากกว่า บุหรี่-เหล้า และหมวดบุหรี่-เหล้า หมวดเบ็ดเตล็ด-ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคลนี้ มีอัตราส่วนที่น้อยที่สุดในรายการบริโภค

2.2 การเปลี่ยนแปลงแบบแผนการบริโภคเปรียบเทียบระหว่างรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการสำรวจการบริโภคของครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนภาพรวม 1

1 เป็นค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักจากตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.17

เปรียบเทียบระหว่างรายงานการสำรวจภาวะ เศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน
และการสำรวจการบริโภคของครอบครัวไทยและ ไทย เชื้อสายจีนภาพรวม¹

รายการ	พ.ศ. 2535 ²	พ.ศ. 2538 ³
อาหารและ เครื่องดื่ม	29.6	44.3
ที่อยู่อาศัย	24.5	15.5
ของใช้ในบ้าน		6.7
เครื่องนุ่งห่ม เสื้อผ้า	5.3	4.6
เบ็ดเตล็ด ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล	2.9	1.2
การศึกษา	2.3	5.6
บันเทิง	3.0	2.2
โดยสาร พาหนะ	13.9	8.1
ดูแลสุขภาพ รักษาพยาบาล	3.2	4.0
บุหรี่ยี่ เหล้า	4.0	1.5
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับอุปโภคบริโภค	11.3	6.3

1,3 เป็นค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักจากตารางที่ 4.16

2 รายงานการสำรวจภาวะ เศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเฉพาะกรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพมหานคร

จากตารางที่ 4.17 การเปรียบเทียบระหว่างรายงานการสำรวจภาวะ เศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการสำรวจแบบแผนการบริโภคของครอบครัวไทยและ ไทย เชื้อสายจีนในกรุงเทพมหานคร พบว่า รายการอาหารและ เครื่องดื่มในรายงานการสำรวจภาวะ เศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2535 และการสำรวจแบบแผนการบริโภคของครอบครัวไทยและ ไทย เชื้อสายจีน พ.ศ. 2538 มีการจัดสรรค่าใช้จ่ายแตกต่างกันมาก ขณะที่การจัดสรรรายการเคสสถานมีลักษณะตรงตัว รายการโดยสารพาหนะมีค่าใช้จ่ายลดลง และที่ลดลงอย่างมากคือ รายการบุหรี่ยี่-เหล้า และค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับอุปโภคบริโภค

จากตารางที่ 4.17 เมื่อนำผลการสำรวจสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี พ.ศ. 2535 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติมาพิจารณาควบคู่กับผลการสำรวจในภาพรวม พบว่ามีความแตกต่างที่เกิดขึ้นบางส่วน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเกิดจากการที่ทั้งครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนนั้นต้องปรับเปลี่ยนตามสถานะทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป โดยพิจารณาจากส่วนที่เปลี่ยนแปลงอย่างมากคือ หมวดรายการอาหารซึ่งจากการสำรวจดัชนีราคาผู้บริโภคพบว่าราคาสินค้าหมวดอาหารเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่ไม่แตกต่างรายการอื่นมากนักโดยเปรียบเทียบ แต่จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม พบว่า รายการในหมวดอาหารนอกจากจะเพิ่มมากขึ้นแล้ว ผู้ขายอาจใช้วิธีการลดปริมาณ หรือทำให้คุณภาพด้อยลง ถ้าจะให้คุณภาพ หรือปริมาณคงเดิมต้องจ่ายในราคาที่เพิ่มขึ้น

สำหรับค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการบริโภคอุปโภคบางอย่าง เช่น การทำบุญ บริจาค เงินสุกย สลากกินแบ่ง จำเป็นต้องตัดทอนลง

3. การทดสอบสมมติฐาน

3.1 การจัดสรรรายการกิน-ใช้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน

ตารางที่ 4.18

การเปรียบเทียบการจัดสรรรายการกิน-ใช้
จำแนกตามลักษณะกลุ่มครอบครัว

กลุ่ม	n	\bar{X}	S.D.	S.E
กลุ่มครอบครัวไทย	351	58.1	21.1	1.1
กลุ่มครอบครัวไทยเชื้อสายจีน	193	60.7	19.9	1.4

จากตารางที่ 4.18 แสดงจำนวน(n) ค่าเฉลี่ย(\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) และค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน(S.E) จากตาราง พบว่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ของครอบครัวไทย และไทยเชื้อสายจีน มีความแตกต่างเพียงเล็กน้อย อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องความแปรปรวน จึงตั้งสมมติฐานเพื่อทดสอบว่า การจัดสรรรายการกิน-ใช้ต่อเดือนของทั้ง 2 กลุ่มมีความเท่ากันหรือไม่

3.1.1 การทดสอบความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างด้วยค่า F-test

สมมติฐานทางสถิติ : ความแปรปรวนของการจัดสรรรายการกิน-ใช้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง
ครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนเท่ากัน

สมมติฐานทางวิจัย : ความแปรปรวนของการจัดสรรรายการกิน-ใช้ต่อเดือนกลุ่มตัวอย่าง
ครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนไม่เท่ากัน

ตารางที่ 4.19

การทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแปรปรวนและค่าเฉลี่ย

		Pooled variance Estimate		
F	Pr	t	DF	Pr
1.12	.399	-1.39	542	.162

ผลการทดสอบสมมติฐานจากตารางที่ 4.19 พบว่า $F = 1.12$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.399 เมื่อกำหนดระดับนัยสำคัญ 0.10 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานทางสถิติที่ว่า การจัดสรรรายการกิน-ใช้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน มีความแปรปรวนเท่ากันที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 เมื่อความแปรปรวนของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่างเท่ากันจึงนำไปสู่การทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบต่อไปว่า การจัดสรรรายการกิน-ใช้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 แตกต่างกันหรือไม่

3.1.2 การทดสอบการจัดสรรรายการกิน-ใช้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างด้วยค่า t-test

สมมติฐานทางสถิติ : การจัดสรรรายการกิน-ใช้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างครอบครัวไทยและ
ไทยเชื้อสายจีนไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานทางวิจัย : การจัดสรรรายการกิน-ใช้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างครอบครัวไทยและ
ไทยเชื้อสายจีนแตกต่างกัน

ผลจากการทดสอบสมมติฐานตารางที่ 4.19 เมื่อยอมรับว่า ไม่มีความแปรปรวนทั้ง 2 กลุ่ม ตัวอย่างจากผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test จึงนำไปสู่การทดสอบด้วยค่า t-test เพื่อเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ผลจากการทดสอบสมมติฐานเมื่อพิจารณา Pooled variance estimate พบว่า ยังคงยอมรับสมมติฐานทางสถิติที่ว่า การจัดสรรรายการกิน-ใช้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.10

3.2 การจัดสรรรายการเป็นหนี้หรือผ่อนส่งต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน

ตารางที่ 4.20

การเปรียบเทียบการจัดสรรรายการหนี้สินหรือเงินผ่อน
จำแนกตามลักษณะกลุ่มครอบครัว

กลุ่ม	n	\bar{X}	S.D.	S.E
กลุ่มครอบครัวไทย	351	18.3	18.8	1.0
กลุ่มครอบครัวไทยเชื้อสายจีน	193	19.9	24.2	1.7

จากตารางที่ 4.20 แสดงจำนวน(n) ค่าเฉลี่ย(\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) และค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน(S.E) จากตาราง พบว่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ของครอบครัวไทย และไทยเชื้อสายจีน มีความแตกต่างเพียงเล็กน้อย อย่างไรก็ตามก็เพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องความแปรปรวน จึงตั้งสมมติฐานเพื่อทดสอบว่า การจัดสรรรายการหนี้สิน-ผ่อนส่งต่อเดือนของทั้ง 2 กลุ่มมีความเท่ากันหรือไม่

3.2.1 การทดสอบความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างด้วยค่า F

สมมติฐานทางสถิติ : ความแปรปรวนการจัดสรรรายการเป็นหนี้สินหรือผ่อนส่งของกลุ่มตัวอย่างครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนเท่ากัน

สมมติฐานทางวิจัย : ความแปรปรวนการจัดสรรรายการหนี้สินหรือผ่อนส่งของกลุ่มตัวอย่างครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนไม่เท่ากัน

ตารางที่ 4.21

การทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแปรปรวนและค่าเฉลี่ย

		Separate Variance Estimate		
F	Pr	t	DF	Pr
1.65	.000	-0.81	321.56	.417

ผลการทดสอบสมมติฐานจากตารางที่ 4.21 พบว่า $F = 1.65$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.000 เมื่อดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานทางสถิติ และยอมรับสมมติฐานทางวิจัยที่ว่า การจัดสรรรายการหนี้สินหรือผ่อนส่งต่อเดือน ของกลุ่มตัวอย่างครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน มีความแปรปรวนไม่เท่ากัน

3.2.2 การทดสอบการจัดสรรรายการ เป็นหนี้หรือผ่อนส่งต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างด้วยค่า

T-test

สมมติฐานทางสถิติ : การจัดสรรรายการ เป็นหนี้หรือผ่อนส่งต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานทางวิจัย : การจัดสรรรายการ เป็นหนี้หรือผ่อนส่งต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนแตกต่างกัน

เมื่อความแปรปรวนของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่างไม่เท่ากัน ดังตารางที่ 4.21 จึงนำไปสู่การพิจารณา Separate variance estimate จากตารางการทดสอบด้วยค่า t-test กำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.10 แล้ว ผลปรากฏว่า ค่า Prob = $.417$ ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานทางสถิติที่ว่า กลุ่มตัวอย่างครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน จัดสรรรายการหนี้สินหรือผ่อนส่งต่อเดือนไม่แตกต่างกัน

3.3 การจัดสรรรายการเงินออมหรือ เหลือ เก็บต่อ เดือนของกลุ่มตัวอย่าง ครอบครัวไทยและ ไทย เชื้อสายจีน

ตารางที่ 4.22

การเปรียบเทียบการจัดสรรรายการเงินออมหรือ เหลือ เก็บ
จำแนกตามลักษณะกลุ่มครอบครัว

กลุ่ม	n	\bar{x}	S.D.	S.E
กลุ่มครอบครัวไทย	351	23.1	17.9	0.9
กลุ่มครอบครัวไทยเชื้อสายจีน	193	26.2	19.7	1.4

จากตารางที่ 4.22 แสดงจำนวน(n) ค่าเฉลี่ย(\bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) และค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน(S.E) จากตาราง พบว่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ของครอบครัวไทย และไทยเชื้อสายจีน มีความแตกต่างกันพอประมาณ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องความแปรปรวน จึงตั้งสมมติฐานเพื่อทดสอบว่า การจัดสรรรายการออมเงินหรือ เหลือ เก็บต่อ เดือนของทั้ง 2 กลุ่มมีความเท่ากันหรือไม่

3.3.1 การทดสอบความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างด้วยค่า F-test

สมมติฐานทางสถิติ : ความแปรปรวนของการจัดสรรรายออมเงินต่อ เดือนของกลุ่มตัวอย่าง
ครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนเท่ากัน

สมมติฐานทางวิจัย : ความแปรปรวนของการจัดสรรรายออมเงินต่อ เดือนกลุ่มตัวอย่าง
ครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนไม่เท่ากัน

ตารางที่ 4.23

การทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแปรปรวนและค่าเฉลี่ย

		Pooled variance Estimate		
F	Pr	t	DF	Pr
1.21	.130	-1.87	542	.062

ผลการทดสอบสมมติฐานจากตารางที่ 4.23 พบว่า $F = 1.21$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.130 เมื่อกำหนดระดับนัยสำคัญ 0.10 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานทางสถิติที่ว่า การจัดสรรรายออมเงินต่อเดือน ของกลุ่มตัวอย่างครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน มีความแปรปรวนเท่ากันที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 เมื่อความแปรปรวนของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่างเท่ากันจึงนำไปสู่การทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบต่อไปว่า การจัดสรรรายออมต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 แตกต่างกันหรือไม่

3.3.2 การทดสอบการจัดสรรออมต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างด้วยค่า t-test

สมมติฐานทางสถิติ : การจัดสรรรายออมต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานทางวิจัย : การจัดสรรรายการออมต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนแตกต่างกัน

ผลจากการทดสอบสมมติฐานตารางที่ 4.23 เมื่อยอมรับว่า ไม่มีความแปรปรวนทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่างจากผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test จึงนำไปสู่การทดสอบด้วยค่า t-test เพื่อเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ผลจากการทดสอบสมมติฐานเมื่อพิจารณา Pooled variance estimate พบว่า ปฏิเสธสมมติฐานทางสถิติ ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ว่า การจัดสรรรายออมต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.10

จึงนำไปสู่การอธิบายรายละเอียดในเนื้อหาการออมอีกครั้งว่า กลุ่มตัวอย่างครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนแตกต่างกันอย่างไร

ผลจากการออมทั้ง 14 รูปแบบ ซึ่งได้แก่ เก็บเป็นเงินสด ชื่อทองรูปพรรณ ฝากบัญชีออม ผักธนาคาร ชื่อหุ้น ชื่อพันธบัตร สลากออมสิน ชื่อผ่อนส่ง เป็นเครื่องใช้ ชื่อที่ดิน ชื่อบ้าน ชื่อบ้านและที่ดิน เงินฝากกองทุนต่างๆ กรมธรรม์ประกันชีวิต และ เล่นแชร์

เมื่อนำมาทดสอบสมมติฐานทางสถิติเปรียบเทียบความแตกต่าง ผลจากการทดสอบพบว่า การจัดสรรเงินออมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.00 ของครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน คือการฝากบัญชีออม การฝากธนาคาร การจัดสรรเงินออมรูปแบบที่เหลือทั้งหมด ทั้งครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนไม่มีความแตกต่างกัน

4. พรรณนาการปรับเปลี่ยนแบบแผนการบริโภคของครอบครัวไทย

จากการศึกษามาทั้ง 3 ส่วนข้างต้น ในส่วนท้ายนี้จึงสามารถกล่าวได้ว่า ครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนแทบจะ ไม่มีความแตกต่างเชิงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรการบริโภค ผู้วิจัยขอหยิบยืมถ้อยคำของ Benedict (อ้างใน นงนพิต สัตย์สงวน , 2537 : 57) ที่ว่าวัฒนธรรมแต่ละแห่ง เป็นภาพรวมที่เฉพาะ ของส่วนต่างๆ ที่ผสมกลมกลืนจนได้ของส่วนรวมทั้งหมด ถูกหล่อหลอมโดยค่านิยมทางวัฒนธรรม ที่เฉพาะ ของวัฒนธรรมนั้นๆ ศาสนา ครอบครัว เศรษฐกิจ ต่างเข้ากันได้เป็นอย่างดี เพื่อกลายเป็นภาพรวมที่เฉพาะ นอกจากนี้ความคิดของ Malinowski ที่ว่าหลักสำคัญในการวิเคราะห์พฤติกรรมคนทั้งหมดนั้นไม่ได้คืออธิบายความแตกต่างของวัฒนธรรม นั่นคือ ระบบครอบครัวทุกประเภทสนองความต้องการจำเป็นของมนุษย์ที่เหมือนกัน การศึกษาวัฒนธรรมด้านหนึ่งจะนำไปสู่การศึกษาระบบวัฒนธรรมทั้งหมด

แบบแผนการบริโภคสัมพันธ์กับชีวิตด้านต่างๆ เช่น ด้านเครือญาติ การทำบุญ ระบบเกียรติภูมิ เศรษฐกิจและเทคโนโลยี หรือแม้แต่การเลี้ยงฉลองมีตราภาพเป็นการสนองความต้องการที่สำคัญอย่างหนึ่ง แบบแผนการบริโภคของครอบครัวในกรุงเทพฯ ที่ศึกษา ผู้คนใช้ชีวิตด้วยการมีเทคโนโลยีและความรู้กว้างขวาง เศรษฐกิจส่วนใหญ่ในกรุงเทพฯ เป็นเศรษฐกิจที่เป็นทางการ ซึ่งพัฒนามาบริบทของอุตสาหกรรมซึ่งมีสมมติฐานว่า มนุษย์มีความต้องการอย่างไม่จำกัด แต่วิธีการต่างๆ จะทำให้สำเร็จมีจำกัด นอกจากนี้ยังกล่าวได้อีกว่า มนุษย์ตัดสินใจจะหว่างทาง เลือกต่างๆ อย่างมีเหตุผล

ประวัติศาสตร์มนุษยชาติ เคลื่อนไปในทิศทางการพัฒนา ระบบวัฒนธรรมที่ผสมผสานกันอย่างดี ด้วยอุตสาหกรรมที่ใช้เครื่องจักร การเพิ่มของผลผลิตจำนวนมาก ผลผลิตทำให้เกิดความต้องการอย่างไร้ขีดจำกัด เศรษฐกิจแบบการตลาดโลกที่มีการแลกเปลี่ยนทางการค้า และการใช้เงินตราไป

จนถึงครัวเรือน มันขยายไปทั่วไปเฉพาะแต่เขตเมืองเท่านั้น

ในสังคมอุตสาหกรรม พฤติกรรมของคนในสังคมกรุงเทพมหานคร ทุกๆด้านเป็นเรื่องของ เศรษฐกิจ แม้แต่การย้ายถิ่น การตั้งถิ่นฐานใหม่ ก็เป็นเรื่อง เศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจเป็นระบบหนึ่งของวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับปัญหาพื้นฐานอย่างหนึ่ง ในสังคม คือ เกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายจ่ายแจก การบริโภคสินค้าและบริการ ภายในสังคมหนึ่งๆ แต่สิ่งที่สำคัญกว่าระบบเศรษฐกิจ คือ มันเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งของต่างๆกับมนุษย์ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ในกระบวนการผลิต การจ่ายแจก และการบริโภคต่างๆ ด้านหนึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่ที่นิยามวัฒนธรรมหล่อหลอม เป้าหมายต่างๆของบุคคล รวมทั้งวิธีการต่างๆที่จะทำให้สำเร็จ สังคมและ เศรษฐกิจยังคงต้องตระหนักถึงผลกระทบด้านอื่นๆด้วย เช่น วิธีการกระจายสินค้า ที่มีผลกระทบต่อสถาบันครอบครัว วิถีแห่งการผลิต กระทั่งต่อบทบาทและในครอบครัว ความซับซ้อนของเทคโนโลยีอาจมีผลกระทบต่อการจัดระเบียบ การทำงาน นอกจากนี้ การจำหน่ายและการบริโภคสินค้าก็ก่อให้เกิดความแตกต่างของการจัดสรรทรัพยากรในสังคมขึ้นด้วย

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย

ครอบครัว เป็นสถาบันหนึ่งในสังคม โดยในชีวิตประจำวันของครอบครัวจะต้องมีการดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจ โดยมีการผลิตสินค้า การบริโภค การกระจายรายได้และการแลกเปลี่ยน การดำเนินชีวิตดังกล่าวอาจจะประสบปัญหาทางเศรษฐกิจหลายประการ เช่น ปัญหาการตัดสินใจใช้ทรัพยากรในครอบครัว หรือปัจจัยทางด้านการเงิน เพื่อให้เกิดประโยชน์และสวัสดิการแก่ครอบครัวมากที่สุด ในชีวิตประจำวันเราต้องทำการตัดสินใจอยู่ตลอดเวลาต่อปัญหาการเลือกซื้อสินค้า ปัญหาการจัดสรรเงิน ปัญหาการหารายได้ให้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย เป็นต้น

การวิจัยเรื่อง การปรับเปลี่ยนแบบแผนการบริโภคของครอบครัวไทยและ ไทยเชื้อสายจีนใน กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของครอบครัวและการปรับเปลี่ยนแบบแผนการบริโภค การศึกษาครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจากครอบครัวไทย 351 คน และครอบครัวไทยเชื้อสายจีน 193 คน จากห้างสรรพสินค้า 5 แห่ง โดยสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่มาเลือกซื้อสินค้าตามโครงสร้างแบบสอบถาม

ผลการศึกษา

พบว่า ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา มาจากครอบครัวไทยเป็นชายร้อยละ 31.7 หญิง 68.3 มาจากครอบครัวไทยเชื้อสายจีนเป็นชายร้อยละ 28.9 เป็นหญิงร้อยละ 71.1 ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งครอบครัวไทยและ ไทยเชื้อสายจีนครึ่งหนึ่งอยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี และเป็นแม่บ้านเสียมากที่สุดเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม านภาพรวมแล้วผู้ตอบจำนวนไม่น้อยที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี โดยที่ครอบครัวไทยเกือบหนึ่งในสามมีภูมิลำเนาในกรุงเทพฯ ช่วง 5 ปี ที่ผ่านมา ที่เหลืออาศัยอยู่บริเวณต่างตามภาคต่างๆบ้าง ขณะที่ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน กว่าครึ่งมีภูมิลำเนาในกรุงเทพฯ

ลักษณะของครอบครัว เป็นครอบครัวไทยที่อยู่บ้านเดี่ยวร้อยละ 57 รองลงมาเป็นทาวเฮ้าส์ และแฟลตหรือห้องเช่าพอกัน ขณะที่ครอบครัวไทยเชื้อสายจีนอยู่บ้านเป็นตึกแถวร้อยละ 44 รองลงมาเป็นบ้านเดี่ยวและทาวเฮ้าส์พอกัน ครอบครัวไทยมีขนาด 3-4 คน ขณะที่ครอบครัวไทยเชื้อ

สายจีน 5-6คน มีพ่อบ้านเป็นหลักในการหาเลี้ยงทั้งครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย และมีสมาชิกภายในครอบครัวที่ประกอบอาชีพแล้วซึ่งมีหลากหลายอาชีพโดยที่ครอบครัวไทยสมาชิกในบ้านจะประกอบอาชีพค้าขาย รองลงมาคือเป็นลูกจ้างหรือพนักงานเอกชน ขณะที่ครอบครัวไทยเชื้อสายจีนสมาชิกในบ้านจะประกอบอาชีพค้าขายเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือรับจ้างหรือทำอาชีพอิสระ รายได้รวมทุกคนและทุกแห่งของครอบครัวไทยประมาณ 10,000-29,999บาท ขณะที่ครอบครัวไทยเชื้อสายจีนประมาณ30,000-59,999 บาท

บทบาททางเพศและอายุของครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนยังคงมีส่วนเกี่ยวข้องกับสุขภาพและการจัดสรรทรัพยากรในครอบครัว ในการตัดสินใจว่าใครมีบทบาทเฉพาะ สังคมไทยนั้นชายยังคงเป็นผู้นำในครอบครัว เป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆ แต่บทบาทของผู้หญิงก็ไม่ยิ่งหย่อนเพราะอาหารเป็นเสปียงคลังที่ผู้หญิงเลือกสรรมาบำรุงสมาชิกในครอบครัว สำหรับพวกเด็กยุคใหม่ต้องรู้จักรับผิดชอบค่าใช้จ่ายส่วนตัวบางอย่าง เช่น เสื้อผ้า ความสนุกสนานบันเทิง เป็นต้น

ความคิดเห็นต่อสภาพทางการเงินของครอบครัวไทย คือร้อยละ 10และ 5ของกลุ่มตัวอย่างครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนความลำดับที่เห็นว่าไม่พอใช้ และประมาณร้อยละ 15ของกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าไม่พอใช้แล้วยังติดลบ แบบแผนการบริโภคของครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน ประมาณเกือบครึ่งของค่าใช้จ่ายหมดไปกับอาหาร หนึ่งในสี่หมดไปกับค่าเคสสถาน เกือบหนึ่งในสิบหมดไปกับค่าโดยสารพาหนะที่เหลือเป็นรายละ ใช้จ่ายปลีกย่อยของค่าใช้จ่าย เมื่อทำการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติแบบ t-testพบว่าไม่มีความแตกต่างในการจัดสรรค่าใช้จ่ายทั้งครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน

เมื่อนำผลการสำรวจสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปีพ.ศ. 2535ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ มาพิจารณาควบคู่กับการสำรวจครั้งนี้ พบว่า มีความแตกต่างที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเกิดจากการที่ทั้งครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนนั้นต้องปรับเปลี่ยนตามสภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง นั่นเอง โดยพิจารณาส่วนที่แตกต่างกันอย่างมากที่สุดคือ หมวดอาหาร ซึ่งจากการสำรวจครั้งนี้ผู้บริโภคพบว่า ราคาสินค้าหมวดอาหารเพิ่มขึ้นมาก นอกจากนี้ ผู้ชายและผู้ผลิตใช้วิธีการลดปริมาณและหรือคุณภาพสินค้าลง ทำให้ต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายในส่วนนี้มากขึ้น และค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการบริโภคอุปโภค เช่น เงินบริจาค สลากกินแบ่ง ฯลฯ จำเป็นต้องตัดทอนลง ยิ่งไปกว่านั้น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร-เหล่าได้ลดลงในสัดส่วนที่มากด้วย

การมีหนี้สิน พบว่า ครอบครัวจำนวนมากที่เป็นหนี้สิน เนื่องจากการผ่อนหรือเช่าซื้อ โดยที่การผ่อนบ้านมาเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือการผ่อนรถยนต์

สำหรับประเด็นการออม รูปแบบการออมส่วนใหญ่คือการฝากธนาคาร ' รองลงมาคือซื้อทองรูปพรรณ เล่นแชร์ กรมธรรม์ประกันชีวิตและเก็บเงินสดเอง ตามลำดับ ผลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนมีส่วนการออมที่แตกต่างกัน

บทที่ 6

บทลงท้าย

สังคมกรุงเทพมหานคร อาจมองได้ทั้งแนวดิ่งและแนวราบ ในแนวดิ่งจะเห็นว่า มีชนชั้นต่างๆ เช่น เจ้านายชั้นสูง ชนชั้นสูงใหม่ ชนชั้นก่อนข้างสูง ชนชั้นกลางก่อนข้างต่ำ และชนชั้นต่ำ ส่วนในทางราบก็จะเห็นว่า มีกลุ่มชาติพันธุ์ (ethnic groups) ต่างๆ ซึ่งแบ่งแยกเห็นได้ชัด เช่นเดียวกับกับคนหมู่มาก (majority group) ประกอบไปด้วยไทยกลาง ไทยเหนือ ไทยอีสาน ไทยใต้ รวมทั้งไทยเชื้อสายจีนที่ศึกษา ซึ่งแตกต่างกันโดยนัยในรายละเอียด

ครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน

จากประวัติศาสตร์ทำให้เข้าใจได้ว่า โครงสร้างอำนาจของชาวจีนดั้งเดิมนั้น ชาวจีนมีความเห็นว่าครอบครัวเป็นหน่วยพื้นฐานของสังคม การกำเนิดบุตรชายเป็นเรื่องสำคัญมากที่เป็นผู้สืบต่อความคงอยู่ของครอบครัว เพศชายจึงเป็นเพศที่ได้รับความนับถือยกย่อง การสืบเชื้อสายก็เป็นการสืบเชื้อสายข้างพ่อ สถานภาพของหญิงจีนด้อยมาก สังคมเป็นของผู้ชาย จึงมีคำกล่าวว่า เด็กชายเกิดมากอยู่กับพ่อแม่ เด็กหญิงเกิดมาไปอยู่กับคนอื่น หญิงจีนจะจากครอบครัวของเธอไปด้วยการแต่งงาน

สังคมจีนในสังคมไทยมีจริงหรือ (อ้างใน เกษียร เตชะพีระ , 2537 : 39) ซึ่งใจความสรุปว่า สิ่งที่เราเรียกว่า สังคมจีนในเมืองไทยเป็นเพียงภาพลวงตา แต่มีได้ดำรงอยู่เป็นธาตุแท้ ทั้งนี้จะเห็นได้ง่ายๆจากการเปลี่ยนแปลง 4 อย่าง ในปัจจุบัน กล่าวคือ จีนต่างตัวแถมตัวลง ลูกจีนกลายเป็นไทยหมด คนจีนตั้งรกรากในเมืองไทยมากขึ้น และคนพูดจีนในเมืองไทยลดน้อยลง

การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยและชาวจีน ในระดับสามัญชน นอกจากจะเป็นไปในลักษณะ ของการแต่งงานแล้ว ยังมีสาเหตุมาจากการติดต่ออย่างใกล้ชิดพร้อมทั้งมีกิจกรรมร่วมกันในสังคมอีกด้วย จึงมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมระหว่างกันขึ้น กล่าวคือ ชาวจีนต้องมีการติดต่อการค้าในฐานะผู้ซื้อและผู้ขายอีกทั้ง เวลาว่างจากการงานทั้งชาวไทยและชาวจีนต่างก็หาความสุขในสถานที่แห่งเดียวกัน เช่น โรงภาพยนตร์ โรงละคร ร้านอาหาร โอกาสที่มีเทศกาลรื่นเริงทั้งชาวไทยและชาวจีนได้มีโอกาสพบปะกันอยู่เสมอ สถานที่ชุมนุมชาวจีน ได้แก่ย่านธุรกิจการค้า ตลาด โรงงาน และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจต่างๆ ก็เป็นชุมนุมของชาวไทยด้วย นอกจากนี้ ทางเราก็มิได้มีมาตรการอย่างใดในการกักกัน

การกระทำต่างๆ เช่น เข็ดสิงโต พิธีทิ้งกระจาด เฝาระดาศเงินระดาศทอง ชาวจีนและไทยที่
ความคล้ายคลึงกันในความเชื่อประเพณีต่างๆ (สุชาดา ตันตสุรฤกษ์, 2532:42)

ชาวจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยปัจจุบัน เป็นชาวจีนอยู่ในรุ่นที่สาม หรือรุ่นหลานของรุ่นที่
ได้อพยพมา ชาวจีนเหล่านี้เติบโตในสภาพแวดล้อมแบบไทยๆ มีความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างจากความ
เชื่อทางศาสนาในรุ่นปู่ตายาย เพราะเป็นความเชื่อทางศาสนาที่ได้อผสมกลมกลืนระหว่าง
ความเชื่อทางศาสนา การบูชาบรรพบุรุษ เมื่อตกมาถึงรุ่นบุตรหลาน สภาพสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลง
ไปมาก ชาวจีนรุ่นบุตรหลานมีการศึกษาในระบบโรงเรียนแบบไทยๆ ประกอบกับการเรียนรู้ทาง
สังคมของชาวจีนรุ่นบิดามารดา มีผลต่อการกลืนกลายเป็นวัฒนธรรม

พัฒนาการประวัติศาสตร์ของคนจีนและคนไทยอาศัยอยู่ร่วมกันทุกาย่าน จึงอาจกล่าวได้ว่าสัง
คมจีนไม่ได้แยกหรืออาจจะตอบคำถามไม่ได้ว่า มีคนจีนจำนวนเท่าไรในเมืองไทย เนื่องจากการบูรณา
การที่เกิดขึ้น ไม่อาจทำให้เราแยกได้ว่า ใครเป็นคนจีน คนไหนไม่ใช่คนไทย และคนไหนไม่ใช่คนจีน

เมื่อมองสังคมและวัฒนธรรมจากแนวคิด เรื่องการผสมผสานกลมกลืนกันทางสังคมและ
วัฒนธรรมว่า เกิดความสำเร็จกรณีประเทศไทย ความสัมพันธ์ออกมาในลักษณะที่ไม่เหลือแม้แต่
วัฒนธรรมหรือความเป็นจีน เพราะได้กลายเป็นเนื้อเดียวกันกับคนไทย จากการศึกษาของสมบูรณี สุขสา
ราญ (2530) ที่ว่า พื้นฐานวัฒนธรรมที่วางอยู่บนความเชื่อและศาสนานั้น มีความใกล้เคียงกับคนไทย จึง
ไม่เป็นเหตุแห่งความขัดแย้งระหว่าง วัฒนธรรมจีนและวัฒนธรรมไทย คนจีนรุ่นปู่ตายาย จะยึดมั่น
ในวัฒนธรรมจีนสูง และลดลงในรุ่นพ่อแม่ จึงเหลือแต่เฉพาะพิธีกรรมที่จำเป็น และคนจีนมีความเห็นว่า
พิธีกรรมทางพุทธของคนไทย สามารถทดแทนธรรมเนียมคนจีนได้ ขั้นตอนและพิธีรีตองต่างๆจึงถูกตัดทอน
ลง เหตุผลที่ว่า ความจำเป็นทางเศรษฐกิจมีส่วนทำให้ไม่สามารถรักษากระบวนการประกอบพิธีกรรม
ให้ครบถ้วน การทำพิธีกรรมที่ยืดยาวเป็นเรื่องฟุ่มเฟือยและต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมาก

วัฒนธรรมของชาวจีนได้เจือจางลงด้วยเหตุความเชื่อทางศาสนาบางประการ ลูกหลาน
คนจีนสมัยใหม่ไม่ได้นับญาติกับคนที่แซ่เดียวกัน แต่ใช้นามสกุลแทน กลไกทางการศึกษาทำให้เกิดการ
ผสมผสานกลมกลืนชาวไทยและจีนชาวจีนในฐานะผู้มาใหม่ ต้องค่อยๆเปลี่ยนตามแบบคนส่วนใหญ่ทั้ง
ความคิด ความเชื่อ และวิถีพฤติกรรม แม้จะเหลือเพียงสถาบันครอบครัวเท่านั้น ที่ยังถ่ายทอดวัฒนธรรม
แต่ก็มิได้มีบทบาทอย่างจริงจัง และประการต่อมาคือ สภาพทางสังคมที่ต้องก้าวสู่ความทันสมัยซึ่งใน
ฐานะที่ชาวจีนเป็นส่วนหนึ่งของประชากรไทย

ครอบครัวของไทยและจีนในปัจจุบันไม่ค่อยแตกต่างกันเท่าไร มีลักษณะ เป็นครอบครัวเดี่ยว
หนุ่มสาวสมัยใหม่เลือกคู่ครองและ เมื่อแต่งงานแล้วนิยมแยกครอบครัวออกมาจากพ่อแม่ การเลือกคู่

และแต่งงานเป็นไปด้วยใจสมัคร เพราะสังคมจากสถาบันการศึกษาและการทำงาน เปิดกว้าง ครอบครัวของชาวจีนมีสมาชิกในครอบครัวมากกว่าไทยเล็กน้อย แต่ก็ยังเป็นครอบครัวเดี่ยวที่ประกอบด้วยคน 2-3 รุ่นอายุ เช่น พ่อ-แม่กับลูกๆ บางครั้งก็มีปู่/ย่า/ตา/ยาย/ญาติพี่น้องมาพัก มาช่วยเหลือหลานบ้าง ดูแลบ้านบ้าง ให้ความอบอุ่นบ้าง

แบบแผนการบริโภค

พัฒนาการของแบบแผนการบริโภคบรรยากาศในสังคมไทยมีการคลี่คลายตามเงื่อนไขทางเศรษฐกิจอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะยากดีมีจนมักจะได้อยู่เสมอๆ จากคติไทยว่า "เรื่องกินเรื่องใหญ่" นี่เป็นสิ่งที่ชี้ถึงความสำคัญของการกิน-บริโภค ไม่แปลกอะไรที่ทั้งครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนทานหาเลี้ยงชีพได้ก็กินไว้ใช้ไว้กินมากกว่าส่วนอื่นๆ ที่ประจักษ์ชัดในผลการศึกษา

สำหรับที่อยู่อาศัย บ้านที่บางคนไว้ใช้แค่นอน ค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนไม่น้อยถึงหนึ่งในสี่ส่วนของเงินก้อนที่กินไว้ เพราะสำหรับคนจำนวนไม่น้อย บ้านเป็นบ้าน ซึ่งไม่ได้หมายถึงแค่พื้นที่หรืออาณาเขตของผู้เป็นเจ้าของในฐานะปัจเจกชนเท่านั้น มันแสดงถึงสถานะภาพของผู้เป็นเจ้าของได้ลำดับช่วงชั้นทางสังคมที่แตกต่างกันด้วย และสำหรับบางคนทั้งชีวิตอุทิศซึ่งหยาดเหงื่อแรงกายเพื่ออดออมสร้างมันขึ้นมาแม้จะต้องใช้เวลาผ่านไปยาวนานก็ตาม

จากการศึกษาไม่อาจแยกความแตกต่างในมิติเชิงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการกิน-การอยู่ระหว่างครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน จึงกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมแต่ละแห่งเป็นภาพรวมที่เฉพาะของส่วนต่างๆ ที่ผสมกลมกลืนจนได้ของส่วนรวมทั้งหมด ถูกหล่อหลอมโดยคนหมู่มาก ศาสนา กาลเวลา สภาวะเศรษฐกิจ วิถีแห่งการทำงาน ถูกปรับให้สอดคล้องเข้ากับได้เป็นอย่างดี

การย้ายแรงงาน

การเคลื่อนย้ายแรงงานและถิ่นฐานมีชีพเพียงกระทบต่อวิถีทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังคงกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมด้วย ทำให้เครือข่ายและแวดวงความสัมพันธ์ ทั้งต่อเครือข่ายและมิตรสหายต้องผันแปรไป การปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นวิถีชีวิตและแบบแผนในการดำรงชีวิตของครอบครัวต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เข้ากันกับสิ่งแวดล้อม ช่วงเวลาการปรับตัวก็เป็นธรรมดาที่ต้องพบกับความขัดแย้งจากสิ่งที่เคยชินมาสู่ระบบหรือรูปแบบใหม่ๆ ผลการวิจัยที่สามารถตอบได้ว่ามีจำนวนไม่น้อยที่เป็นครอบครัวย้ายถิ่น และอีกจำนวนไม่น้อยเช่นกัน ที่ต้องใช้แพลด ห้างเช่า และคอนดิ-มิเนียมเป็นแหล่งพักพิงอาศัย

องค์ประกอบทาง เศรษฐกิจของครอบครัวกรุง เทพมหานคร

เศรษฐกิจของครอบครัวกรุง เทพมหานคร ประกอบขึ้นจากกิจกรรมของการผลิต การจัด
องค์การผลิต การแบ่งงานกันทำ และทุนซึ่งไม่ได้ใช้บริโภคโดยตรงแต่ใช้เพื่อผลิตสินค้าอื่นๆ

การจัดองค์กรแรงงาน และการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ

ครอบครัวเป็นผู้ส่งผ่านแรงงานเข้าสู่องค์กรการผลิตเพื่อผลิตสินค้าและบริการ หน่วยพื้นฐาน
ของการผลิตคือ บริษัทธุรกิจ ที่จัดองค์กร เพื่อเป้าหมายทางเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว บริษัทธุรกิจ
ไม่ได้ผลิตสินค้าเพื่อสมาชิก แต่สิ่งของต่างๆที่ผลิตได้ จะขายเพื่อหากำไรภายใต้ระบบแบบนี้ แรงงานจึง
เป็นสิ่งที่ซื้อขายกันได้ แรงงานส่วนใหญ่อยู่นอกภาคการค้าและอุตสาหกรรม เป็นลูกจ้างหรือพนักงานบริษัท
เอกชน ระบบการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการจึงออกมาในรูปแบบใช้เงินซื้อขายแรงงาน ขณะเดียวกัน
เงินก็ใช้เป็นเครื่องแลกเปลี่ยนสินค้าด้วย ลูกจ้างผู้ผลิตผลิตแล้วไม่ได้บริโภค แต่ไปบริโภคนสิ่งที่ตนมิได้ผลิต

บทบาทหลักที่แยกระหว่างเพศ และความชำนาญเฉพาะอย่าง

การแบ่งงานตามเพศ เป็นลักษณะสากลในทุกสังคม งานบางอย่างมองว่าเหมาะสมสำหรับหญิง
บางอย่างมองว่าเหมาะสมสำหรับชาย พื้นฐานสำคัญของการแบ่งงานกันทำระหว่างชายหญิง อยู่ที่หญิงมีลูกและ
เลี้ยงดูทารก ซึ่งเป็นบทบาทสากลที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงต่อความแตกต่างทางชีวภาพ แต่ความจริงที่ว่า
บทบาททางสังคม เป็นเรื่องจำนวนบุตรของผู้หญิง จะปรับตัวให้เข้ากับการแบ่งงานกันทำ ในครอบครัว
โดยผู้หญิง เป็นผู้ดูแลจัดการ เรื่องต่างๆไป และปรับให้เข้ากับบทบาทของผู้ชายในการหารายได้มาใช้จ่าย
จึงสามารถทำการตัดสินใจในเรื่องใหญ่ๆได้ ความแตกต่างในการจัดบทบาทใช้คำอธิบายจากสิ่งแวดล้อม
กลยุทธ์ในการหารายได้ ที่มีพ่อบ้านเป็นหลักในการหา และระดับความซับซ้อนของสังคมที่เป็นอุตสาหกรรม
ความชำนาญเฉพาะอย่างในสังคมที่ซับซ้อน อาชีพภายในสังคมของกรุงเทพฯ ในบริษัทที่เป็น
ธุรกิจล้วนมีการแบ่งงานกันทำตามความสามารถเฉพาะอย่าง นอกจากนี้ อาชีพรับจ้างและทำงานอิสระ ซึ่ง
เป็นงานวิชาชีพที่มีอยู่จำนวนมากไม่น้อย ที่บ่งชี้ว่าต้องใช้ความชำนาญเฉพาะอย่าง

การออมและการลงทุน

การออมภาคครัวเรือนเป็นส่วนหนึ่งของการออมภาคเอกชน การออมภาคเอกชนเป็นส่วน
หนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ สมาชิกของครอบครัวที่อยู่ในสังคมกรุงเทพฯ อย่างกรุงเทพฯ

บางครอบครัวสภาพการเงินก็พอใช้บ้าง ไม่พอใช้บ้าง พวกที่พอใช้และมองว่าครอบครัวไม่จนก็มีทรัพย์สินเหลือเก็บ ทองรูปพรรณที่สวมใส่แสดงถึงความมั่งคั่งในทรัพย์สิน ขณะที่พวกไม่พอใช้และนิยมตนเองว่ามีหนี้สิน ต้องผ่อนส่งข้าวของ เครื่องใช้ หรือเอาไปต่อทุนแล้วต้องผ่อนคืน ไม่แปลกอะไรที่จะกล่าวอีกนัยหนึ่งสำหรับผู้มองโลกในแง่ดี ที่ว่าการผ่อนหนี้สินนั้นถือเป็นการออม

คนส์ได้สร้างฟังก์ชันการบริโภคหรือมองอีกนัยหนึ่งก็คือการออมในระยะสั้น เพราะถ้ารายได้เพิ่มขึ้น คนทั่วไปมีความนิยมเอียงที่จะใช้จ่ายในอัตราที่ต่ำกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือมีความนิยมเอียงที่จะออมเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ จำนวนฟังก์ชันหรือผู้ไม่มีเงินได้ก็เป็นปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมได้เหมือนกัน ยังมีตัวแปรอีกตัวเพราะกรุงเทพฯ เป็นแหล่งแห่งความศิวิไลซ์ ระดับการพัฒนาของสินค้าอุปโภคบริโภคอาจมีผลต่อการออมเช่นกัน

การฝากธนาคารซึ่งถือเป็นการเงินภายในระบบ สำหรับการให้คนอื่นกู้ยืมถือเป็นการเงินนอกระบบ ไม่ผิดอะไรถ้าจะกล่าวว่า ทั้ง 2 ส่วนนี้ ที่ทำให้การออมของครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนแตกต่างกันเพราะได้รับการทดสอบแล้ว

อีกส่วนที่จะหลงลืมไม่ได้ก็คือ ครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีนจำนวนไม่น้อยที่ยังคงออมเงินในรูปแบบของกรรมธรรม์ประกันชีวิต เป้าหมายเพื่อลูกหลานหรือใช้จ่ายยามแก่ชรา

บรรณานุกรม

- กมล ชาญเลขา. สังคมและวัฒนธรรม : ข้อสังเกตเกี่ยวกับปทัสสถานและความแปลกแยกที่กระทบยุทธศาสตร์และยุทธวิธีการบริหาร. 2535.
- กมลลา แสงสีทอง. "ครอบครัวชาวไทยในเมือง" ใน เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา ครอบครัวและสิ่งแวดล้อม หน่วยที่2 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2529.
- เกียรติ เตะชะพีระ. แฉลวดลายมังกร : รวมข้อเขียนว่าด้วยความเป็นจีนในสยาม. โครงการจัดพิมพ์คบไฟ : กรุงเทพฯ 2537.
- งามพิศ สัตย์สงวน. หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่3 ธรรมสภา : กรุงเทพฯ.
- จรินทร์ เทศวานิช. "หลักและการประยุกต์เศรษฐศาสตร์ในทางปฏิบัติ" ในเอกสารการสอนชุดวิชา ประสพการณ์วิชาชีพทางเศรษฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2532.
- เชาว์ เก่งชน. "การทดสอบเศรษฐมิติว่าด้วยทฤษฎีการบริโภคเชิงพลวัต" ในวารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีที่ 1 (1) : 9 2537.
- ชยันต์ วรธนะภูติ. "พัฒนาการการศึกษาสังคมและวัฒนธรรมไทย" ในเอกสารประกอบการสอนชุดวิชา สังคมและวัฒนธรรมไทย หน่วยที่2 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2533.
- ธนาคารกรุงศรีอยุธยา. เศรษฐกิจการตลาด. ประจำเดือนมิถุนายน 2538.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย ,ฝ่ายวิชาการ. รายงานเศรษฐกิจและการเงินประจำปีพ.ศ.2537. 2538.

- พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิ์พงษ์. บริบทการขัดเกลาทางสังคม เอกสารประกอบคำบรรยาย วิชา สว.602
จิตวิทยาสังคมพิศดาร เอกสารหมายเลข 340. คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ .2532.
- เมธี ครองแก้ว . "การศึกษาภาวะความยากจนในเมืองของประเทศไทย" ในหนังสือประชุมวิชาการ
ประจำปี ครั้งที่ 1 ระหว่างมหาวิทยาลัยมหิดลและธรรมศาสตร์ เรื่อง คุณภาพชีวิตของคน
เมืองหลวง .2533.
- ยศ สันตสมบัติ. "แม่" สุวรรณา สถาอานันท์ บรรณาธิการใน คำ: ร่องรอยความคิด ความเชื่อไทย
รายงานการวิจัย เล่มที่ 4. พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2537.
- ยุทธ ศักดิ์เดชะนัต. ผู้แปล มนุษย์กับสังคม : ความรู้เบื้องต้นตามแนวสังคมวิทยาภาค. พิมพ์ครั้งที่ 4
2526.
- วินัย อัคร์ดีวะกุล . "เศรษฐศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิต" ในเอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพ
ทางเศรษฐศาสตร์ หน่วยที่ 11 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช .2533.
- แล ดิลกวิทย์รัตน์. "ยากดีมีจน" ในเอกสารการสอนชุดวิชาแนวคิดไทย หน่วยที่ 8 คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2533.
- สมจิตร ล้วนจำเริญ . พฤติกรรมผู้บริโภค. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2532.
- สมบูรณ์ สุขสำราญ. ความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมของชุมชนชาวจีน. งานวิจัยลำดับที่ 18
กรุงเทพมหานคร ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2530.
- สมพงษ์ อรพันธ์. "สิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ" ใน เอกสารประกอบการสอน ครอบคลุมและสิ่งแวดล้อม
หน่วยที่ 8 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2529.

ะทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากรกรุงเทพมหานคร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2525.

สมัครการ. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาของสังคม. สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
2522.

ภา ตันตสุรฤกษ์. โปยก๊วน : การส่งเงินกลับประเทศโดยชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย.
สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2532

ภาท ดิศโรจน์. "ผู้หญิงกับการพัฒนา : แนวทางใหม่ของความคาดหวัง" วารสารสังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยา ฉบับฉลองครบรอบ 25 ปี : 104-133 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2533.

ร โรจน์ธำรงค์. พฤติกรรมการออมของครัวเรือนไทย : ผลการสำรวจปี2536 ในบทความวิชาการ :
วิเคราะห์นโยบายเศรษฐกิจ. ธนาคารแห่งประเทศไทย ฝ่ายวิชาการ. 2537.

ยรโกเศศ. วัฒนธรรมเบื้องต้น. ราชบัณฑิตยสถาน. 2524

ณ โรจน์ธำรงค์. พฤติกรรมการออมของครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์
เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2529.

ักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. เครื่องชี้ภาวะสังคม. 2534.

ักงานสถิติแห่งชาติ. สมุดรายนสถิติภาค กรุงเทพมหานครและปริมณฑลพ.ศ. 2529

พิมพ์ที่ ชุมชุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด กรุงเทพมหานคร. 2531.

ักงานสถิติแห่งชาติ. สมุดรายนสถิติภาค กรุงเทพมหานครและปริมณฑลพ.ศ. 2531

พิมพ์ที่ ชุมชุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด กรุงเทพมหานคร. 2533.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สมุดรายนงานสถิติภาค กรุงเทพมหานครและปริมณฑลพ.ศ.2533

พิมพ์ที่ ชุมมมสนทกรณ การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด กรุงเทพมหานคร. 2535.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. รายงานการสำรวจภาวะ เศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2533 พิมพ์ที่

ห.จ.ก.โรงพิมพ์อักษรไทย กรุงเทพมหานคร. 2535.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. รายงานการสำรวจภาวะ เศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2535 พิมพ์ที่

ห.จ.ก.โรงพิมพ์อักษรไทย กรุงเทพมหานคร.2537.

เอกวิทย์ ฃ กลาง และโกวิท วังศ์สุรวัฒน์. "วิกฤตการณ์ทางวัฒนธรรมของสังคมไทย" ใน หนังสือ

วัฒนธรรมกับการเสริมสร้างสังคมไทย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ. 2532.

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามชุด ก และข

แบบสอบถามชุด ก.

เรียนผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยขอความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถามซึ่ง เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง การปรับเปลี่ยนแบบแผน การบริโภคของครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน ท่านจะได้รับผลกระทบใดๆ เนื่องจากคำตอบเพราะไม่ได้ระบุ ชื่อ ที่อยู่ ผู้วิจัยขอความกรุณาให้ท่านตอบอย่างตรงไปตรงมาและ ขอขอบพระคุณล่วงหน้าในการตอบแบบสอบถามนี้

โปรดขีดเครื่องหมาย / ลงช่องข้างล่างนี้	เจ้าหน้าที่
1. เพศ [] 1. ชาย [] 2. หญิง	[] 4
2. เชื้อชาติ [] 1. ไทย [] 2. ไทยเชื้อสายจีน [] 3. จีน [] 4. อื่นๆ	[] 5-6
3. อายุ _____ ปี	[] 7
4. การศึกษาขั้นสุดท้าย [] 1. ต่ำกว่ามัธยม [] 2. มัธยม, อาชีวะ [] 3. ปริญญาตรี [] 4. สูงกว่าปริญญาตรี	[] 8
5. สถานภาพสมรส [] 1. โสด [] 2. สมรส [] 3. แยกกันอยู่ [] 4. หม้าย [] 5. หย่าร้าง	[] 9
6. ท่านผู้ตอบอยู่ในสถานภาพใดของบ้าน [] 1. พ่อบ้าน [] 2. แม่บ้าน [] 3. บุตร [] 4. ญาติ	[] 10
7. ช่วงก่อน 5 ปีที่ผ่านมา ครอบครัวของท่านมีภูมิลำเนาอยู่จังหวัด _____	[] 11
8. ประเภทที่อยู่อาศัยของครอบครัวในปัจจุบัน [] 1. บ้านเดี่ยว [] 2. ทาวน์เฮาส์ [] 3. แฟลต/ห้องเช่า [] 4. ตึกแถว/ห้องแถว [] 5. คอนโดฯ [] 6. อื่นๆ	[] 12
9. จำนวนคนที่อยู่ในบ้านเดียวกัน _____ คน	[] 13-14
10. ผู้เป็นหลักในการหารายได้ในครอบครัวของท่านคือ [] 1. พ่อบ้าน [] 2. แม่บ้าน [] 3. บุตร [] 4. ญาติ	[] 15
11. อาชีพหลักของหัวหน้าครอบครัวของท่าน [] 1. ค้าขาย [] 2. ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ [] 3. ลูกจ้าง/พนักงานเอกชน [] 4. รับจ้าง/ อาชีพอิสระ [] 5. อื่นๆ(ระบุ) _____	[] 16
12. อาชีพเสริมของหัวหน้าครอบครัวของท่าน (ถ้ามี) [] 1. ค้าขาย [] 2. ลูกจ้าง/พนักงานเอกชน [] 3. รับจ้าง/อาชีพอิสระ [] 4. อื่นๆ(ระบุ) _____	[] 17
13. อาชีพของสมาชิกในบ้านได้แก่ (ถ้ามี) [] 1. ค้าขาย [] 2. ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ (ตอบได้มากกว่า1) [] 3. ลูกจ้าง/พนักงานเอกชน [] 4. รับจ้าง/อาชีพอิสระ [] 5. อื่นๆ	[] 18-21

- จำนวนคนที่มีรายได้ภายในครอบครัว _____ คน [] 22-23
- รายได้รวมทุกคนและทุกแหล่งต่อเดือนทั้งหมดของครอบครัวของท่าน
(กรณี ค้าขาย โปรคหักต้นทุนการผลิตและต้นทุนการขายด้วย)
- [] 1. ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน [] 2. 10,000-29,999
- [] 3. 30,000-59,999 [] 4. 60,000-89,999
- [] 5. 90,000-119,999 [] 6. 120,000-149,999
- [] 6. 150,000-200,000 [] 7. สูงกว่า 200,000 [] 24
- สภาพการเงินต่อเดือนของครอบครัว [] 1. พอดี ๆ [] 2. พอเพียงและเหลือเก็บ [] 25
- [] 3. ไม่พอเพียง [] 4. ไม่พอเพียงแล้วยังมีหนี้สิน
- เงินจากรายได้ 100 ส่วน ครอบครัวของท่านจัดสรรอย่างไร กัน-ใช้ต่อเดือน _____% [] 26-27
- ผ่อนส่งธนาคาร/หนีสิน _____% [] 28-29
- เหลือเก็บไว้ _____% [] 30-31
- = 100 %
- ครอบครัวของท่านจัดสรรค่าใช้จ่าย 4 รายการนี้อย่างไรต่อเดือน
ถ้ารายการใดไม่มีค่าใช้จ่าย ให้เว้นว่างไว้
1. ค่าใช้จ่ายในของกิน-อาหาร/เครื่องดื่ม _____% [] 32-33
2. ค่าเช่า/ผ่อนอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ _____% [] 34-35
3. ค่าเสื้อผ้า เบ็ดเตล็ด ของใช้ในบ้าน แก๊ส สบู่ ผงซักฟอก ฯลฯ _____% [] 36-37
4. อื่นๆ (เช่น ค่าการศึกษา ค่าพาหนะ โดยสาร ภาษี บริจาค
คูนั่ง พังเพลง หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ฯลฯ) _____% [] 38-39
- = 100 %
- จากข้อที่ 18. แบ่งค่าใช้จ่ายเป็น 100 ส่วน ครอบครัวของท่านจัดสรรรายการกลุ่มที่ 3. ข้างต้น
อย่างไรต่อเดือนโดยครบถ้วน
1. เสื้อผ้า _____% [] 40-41
2. ของใช้ในบ้าน ที่ซื้อตามร้านค้าหรือซูเปอร์มาร์เก็ต สบู่ ผงซักฟอก ฯลฯ _____% [] 42-43
3. เบ็ดเตล็ด ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล โทรศัพท์ มือถือ ฯลฯ _____% [] 44-45
- = 100 %

จากข้อที่ 18. แบ่งค่าใช้จ่ายเป็น 100 ส่วน ครอบครัวของท่านจัดสรรรายการกลุ่มที่ 4.ข้างต้น
อย่างไรต่อเดือน (ถ้ารายการใดไม่มีค่าใช้จ่าย ให้เว้นว่างไว้)

1. ค่าการศึกษา หนังสือ หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร	_____ %	[] 46-47
2. ค่าคูปอง ฟังเพลง เทป วิทยุ CD.	_____ %	[] 48-49
3. ค่าโดยสาร พาหนะ น้ำมัน ทางด่วนฯลฯ	_____ %	[] 50-51
4. ค่ารักษาพยาบาล ดูแลสุขภาพ	_____ %	[] 52-53
5. บุหรี่-เหล้า	_____ %	[] 54-55
6. ภาษี บริจาค สลากกินแบ่ง	_____ %	[] 56-57
	= _____ %	

19. ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เหล่านี้ ครอบครัวของท่าน ใครมีหน้าที่/บทบาทหลักในการใช้จ่าย/ซื้อของ
(โปรดขีดเครื่องหมาย / ถ้าช่องใดไม่มีให้เว้นว่างไว้)

สำหรับ เจ้าหน้าที่

ค่าใช้จ่ายในด้าน	พ่อบ้าน	แม่บ้าน	ลูกสาวลูกชาย	ทุกคนช่วยกัน	ต่างคนต่างซื้อ	อื่นๆ(ระบุ)
อาหาร						[] 1-2
เสื้อผ้า						[] 3-4
เช่า/ผ่อน						[] 5-6
บ้าน โภ โทรศัพท์						
บุ ยาสีฟัน ผงซักฟอกฯลฯ						[] 7-8
การรักษาพยาบาล						[] 9-10
โดยสาร/พาหนะ						[] 11-12
หนังสือ/นิตยสาร						[] 13-14
เล่าเรียน/กวดวิชา						[] 15-16
หรี/เหล้า						[] 17-18
บริจาค ภาษี ของขวัญ						[] 19-20
สิ่งโชค สลากกินแบ่ง						[] 21-22

รศชคเครื่องหมาย / ลงช่องข้างล่างนี้

.ครอบครัวท่านเช่าซื้อ/ซื้อผ่อน หรือไม่

- [] 1. ไม่เช่าซื้อ/ไม่ผ่อน [] 2. เช่าซื้อ/ผ่อน

[] 23

ถ้ามี ได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- [] 1. บ้าน [] 2. ที่ดิน
[] 3. เครื่องไฟฟ้า [] 4. รถ [] 5. อื่นๆระบุ _____

[] 24-28

.ครอบครัวท่านเก็บเงินออมในรูปใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- [] 1. ไม่มี [] 2. เก็บเงินสดที่บ้าน [] 3. ซื้อทองรูปพรรณ [] 4. ฝากบัญชี
[] 5. ฝากธนาคาร [] 6. ซื้อหุ้น [] 7. ซื้อพันธบัตร
[] 8. สลากออมสิน [] 9. ซื้อผ่อนส่ง เป็นเครื่องใช้ [] 10. ซื้อที่ดิน
[] 11. ซื้อบ้าน [] 12. ซื้อบ้านและที่ดิน [] 13. เงินฝากกองทุนอื่นๆ
[] 14. กรมธรรม์ประกันชีวิต [] 15. เล่นแชร์ [] 16. อื่นๆ(ระบุ) _____

[] 29-44

ขอขอบคุณอย่างยิ่งในความกรุณาตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามชุด ข.

เรียนผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยขอความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถามซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง การปรับเปลี่ยนแบบแผนการบริโภคของครอบครัวไทยและไทยเชื้อสายจีน ท่านจะมีได้รับผลกระทบใดๆ เนื่องจากคำตอบเพราะมิได้ระบุชื่อ ที่อยู่ ผู้วิจัยขอความกรุณาให้ท่านตอบอย่างตรงไปตรงมาและขอขอบพระคุณล่วงหน้าในการตอบแบบสอบถามนี้

โปรดขีดเครื่องหมาย / ลงช่องข้างล่างนี้	เจ้าหน้าที่
1. เพศ [] 1. ชาย [] 2. หญิง	[] 4
2. เชื้อชาติ [] 1. ไทย [] 2. ไทยเชื้อสายจีน [] 3. จีน [] 4. อื่นๆ	[] 5-6
3. อายุ _____ ปี	[] 7
4. การศึกษาขั้นสุดท้าย [] 1. ต่ำกว่ามัธยม [] 2. มัธยม, อาชีวศึกษา [] 3.ปริญญาตรี [] 4. สูงกว่าปริญญาตรี	[] 8
5. สถานภาพสมรส [] 1. โสด [] 2. สมรส [] 3. แยกกันอยู่ [] 4. หม้าย [] 5. หย่าร้าง	[] 9
6. ท่านผู้ตอบอยู่ในสถานภาพใดของบ้าน [] 1. พ่อบ้าน [] 2. แม่บ้าน [] 3. บุตร [] 4. ญาติ	[] 10
7. ช่วงก่อน 5 ปีที่ผ่านมา ครอบครัวของท่านมีภูมิลำเนาอยู่จังหวัด _____	[] 11
8. ประเภทที่อยู่อาศัยของครอบครัวในปัจจุบัน [] 1. บ้านเดี่ยว [] 2. ทาวน์เฮาส์ [] 3. แฟลต/ห้องเช่า [] 4. ตึกแถว/ห้องแถว [] 5. คอนโดฯ [] 6. อื่นๆ	[] 12
9. จำนวนคนที่อยู่ในบ้านเดียวกัน _____ คน	[] 13-14
10. ผู้เป็นหลักในการหารายได้ในครอบครัวของท่านคือ [] 1. พ่อบ้าน [] 2. แม่บ้าน [] 3. บุตร [] 4. ญาติ	[] 15
11. อาชีพหลักของหัวหน้าครอบครัวของท่าน [] 1. ค้าขาย [] 2. ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ [] 3. ลูกจ้าง/พนักงานเอกชน [] 4. รับจ้าง/ อาชีพอิสระ [] 5. อื่นๆ(ระบุ) _____	[] 16
12. อาชีพเสริมของหัวหน้าครอบครัวของท่าน (ถ้ามี) [] 1. ค้าขาย [] 2. ลูกจ้าง/พนักงานเอกชน [] 3. รับจ้าง/อาชีพอิสระ [] 4. อื่นๆ(ระบุ) _____	[] 17
13. อาชีพของสมาชิกในบ้านได้แก่ (ถ้ามี) [] 1. ค้าขาย [] 2. ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ (ตอบได้มากกว่า 1) [] 3. ลูกจ้าง/พนักงานเอกชน [] 4. รับจ้าง/อาชีพอิสระ [] 5. อื่นๆ	[] 18-21

14. จำนวนคนที่มีรายได้ภายในครอบครัว _____ คน [] 22-23
15. รายได้รวมทุกคนและทุกแหล่งต่อเดือนทั้งหมดของครอบครัวของท่าน
(กรณี ค้าขาย โปรดหักต้นทุนการผลิตและต้นทุนการขายด้วย)
- [] 1. ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน [] 2. 10,000-29,999
- [] 3. 30,000-59,999 [] 4. 60,000-89,999
- [] 5. 90,000-119,999 [] 6. 120,000-149,999
- [] 6. 150,000-200,000 [] 7. สูงกว่า 200,000 [] 24
16. สภาพการเงินต่อเดือนของครอบครัว [] 1. พอดี ๆ [] 2. พอเพียงและเหลือเก็บ
- [] 3. ไม่พอเพียง [] 4. ไม่พอเพียงแล้วยังมีหนี้สิน [] 25
17. เงินจากรายได้ 100 ส่วน ครอบครัวของท่านจัดสรรอย่างไร กัน-ใช้ต่อเดือน _____ บาท [] 26-27
- ผ่อนส่งธนาคาร/หนี้สิน _____ บาท [] 28-29
- เหลือเก็บไว้ _____ บาท [] 30-31
- = _____ บาท
18. ครอบครัวของท่านจัดสรรค่าใช้จ่าย 4 รายการนี้อย่างไรต่อเดือน
ถ้ารายการใดไม่มีค่าใช้จ่าย ให้เว้นว่างไว้
1. ค่าใช้จ่ายในของกิน-อาหาร/เครื่องดื่ม _____ บาท [] 32-33
2. ค่าเช่า/ผ่อนส่งหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ _____ บาท [] 34-35
3. ค่าเสื้อผ้า เบ็ดเตล็ด ของใช้ในบ้าน แก๊ส สบู่ ผงซักฟอก ฯลฯ _____ บาท [] 36-37
4. อื่นๆ (เช่น ค่าการศึกษา ค่าพาหนะ โดยสาร ทาบุญ บริจาค
คู่มือ ฟังเพลง หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ฯลฯ) _____ บาท [] 38-39
- = _____ บาท
- จากข้อที่ 18. แบ่งค่าใช้จ่ายเป็น 100 ส่วน ครอบครัวของท่านจัดสรรรายการกลุ่มที่ 3.ข้างต้น
อย่างไรต่อเดือนโดยครบถ้วน
1. เสื้อผ้า _____ บาท [] 40-41
2. ของใช้ในบ้าน ที่ซื้อตามร้านค้าหรือซูเปอร์มาร์เก็ต สบู่ ผงซักฟอก ฯลฯ _____ บาท [] 42-43
3. เบ็ดเตล็ด ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล โทรศัพท์ มือถือ ฯลฯ _____ บาท [] 44-45
- = _____ บาท

ดัชนีราคาผู้บริโภค

ดัชนีราคาผู้บริโภค จำแนกรายภาค 2530 -2537

(ปีฐาน 2529)

ภาค	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536
ทั่วราชอาณาจักร	102.5	106.4	112.1	118.8	125.6	130.8	135.1
กรุงเทพมหานคร	102.6	106.5	113.2	120.7	127.2	131.8	136.8
ภาคกลาง	102.9	107.4	111.8	117.2	124.9	130.0	132.9
ภาคเหนือ	101.9	106.6	111.0	114.8	121.4	128.5	131.2
ตะวันออกเฉียงเหนือ	102.2	105.9	109.2	114.0	120.6	128.6	131.5
ภาคใต้	102.0	106.0	109.5	116.1	124.7	129.2	133.1

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

ดัชนีราคาผู้บริโภคของกรุงเทพมหานคร จำแนกตามหมวดสินค้า พ.ศ. 2530-2537

ปีฐาน 2529

หมวดสินค้า	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536
ดัชนีรวม	102.6	106.5	113.2	120.7	127.2	131.8	136.8
อาหารและ เครื่องดื่ม	102.1	106.8	117.7	129.0	137.2	142.3	147.2
ไม่รวมสินค้าหมวดอาหาร							
และ เครื่องดื่ม	102.9	106.3	110.5	115.5	120.8	125.2	130.2
เครื่องนุ่งห่ม	102.0	104.2	110.3	118.2	123.3	128.4	136.6
เคสสถาน	104.5	107.8	114.4	114.5	117.4	119.6	121.3
การตรวจรักษาและ							
บริการส่วนบุคคล	101.8	102.7	107.6	114.4	119.2	124.2	130.7
พาหนะการขนส่ง							
และการสื่อสาร	99.2	101.4	104.8	109.6	119.7	125.2	135.1
การบันเทิง การอ่าน							
และการศึกษา	101.5	107.3	113.5	119.6	125.7	134.9	142.3
ยาสูบและ เครื่อง-							
ดื่มที่มีแอลกอฮอล์	106.2	110.5	111.7	118.9	126.2	126.5	127.3

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์